Nr. 36 (310) Tallinnas, laupäewal 24. märtſil (6. aprillil) 1912. Nr. 36 (310)

Tallinna Uudiſed

Tellimiſe hind:

	Aastas.	1/2 aastas.	1/4 aastas.	1 kuu peale.
Postiga	3 rbl. 50 kop.	1 rbl. 80 kop.	1 rbl. — kop.	— rbl. 40 kop.
Iſe ära wies	3 „ — „	1 „ 65 „	— „ 85 „	— „ 30 „
Wäljamaale	6 „ — „	3 „ 12 „	1 „ 60 „	— „ 65 „

Adreſſi muutmine makſab 10 kop., mis juures wana adreſſi nummer ülesanda tuleb.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Suurel Turul nr. 16, raekoja ees.
Telefon nr. 724. Postkaſt nr. 88.
Kirjade adreſs: Ревель, „Tallinna Uudiſed“.
Peatoimetaja cand. jur. K. Päts'i kõnetund kell 12—1 l.

Hinnata kaasanded:

„Jutuliſa“, ilmub iga päew.
„Külaline“, perekondlik pildileht, ilmub kord nädalas.
Suur adreſſe kalender; illustatud ſeinakalender; raudtee ſõiduplaanid ja 50 kop. juurdemakſu eeſt 1 kord kuus wana adw. M. Pung'a toimetuſel ilmuw õigusteadline ajakiri „Õigus“.

III aastakäik. Ilmub igal teiſipäewal, neljapäewal ja laupäewal. Üksik nummer 3 kop.

Laste kuritegewus.

Moſkwa tahab omale iſeäraliſt alaealiste kohut ſiſſe ſeada. See on huwitaw ja ühtlaſi ka kaſulik aſutus, ſeſt tema abil peastetakſe lapſed praegumakswaſt korraſt, kus lapſed tihti peawad täie-ealiste wangidega ühes olema ja igaſuguſed wangikojakooli tarkuſed omandama. Selle juures on huwitaw lühikeſt pilku laste kuritegewuſe üle Moſkwas heita, ſeda enam, et kuritegewuste põhjuſed laste juures tihti igalpool põhjusjoonte poolt ühejuguſed on.

1908. ja 1909. a. oliwad Moſkwa rahukohtutes ja Moſkwa ringkonnakohtus 3315 alaealiſt (kuni 17 aastaſed) wastuſt andmas.

Kui ſeda tähele panna, misſuguste tegude eeſt lapſed wastuſt oliwad andmas, ſiis ſelgub, et nende kuritegewuſes täiskaswanute omadega wäga palju ühiſeid jooni on. Siin on neid, keda loomu pooleſt kurjategijaks wõib pidada, on neid, kes juhtumiſi ſellele teele on ſattunud, on neid, kelle juures kuritegewuſe pääle pärandatud on, kuna teistel ſee jälle halwa kaswatuſe ja rikkuwuſe tagajärg on.

Juhtumiſekaupa kurjategijaid tuleb laste hulgas rohkem ette kui täiskaswanute ſeas.

Laps ei ole tihti õiguſe algjoontegagi tut[illegible] neid kerge ſüdamega, kuna tal ſelle juures meeldegi ei tule, et ta kurja teeb. Ja kuigi ta päraſtpoole teab, mida ta peab tegema ja mida mitte, annab laps kõikſugustele meelitustele ja juhtuwale mõjuawaldusele palju kergemini järele.

Näit. 14-aastane tütarlaps oli 8-aastaſe lapſe kuhugile trepi alla wiinud ja ſeal wäikeſe riided ümbert ära riiſunud. Riiſuja wõeti elawate piltide teatriſt kinni. Kohtus ſeletas ta, et ta ajalehtedeſt niiſuguſid rööwimiſeluguſid olla lugenud, need awaldanud ta peale mõju. Ta teinud niiſama, arwates, et ſelleſt keegi teada ei ſaa. Riiete eeſt ſaadud rahaga läinud ta elawate piltide teatriſſe, ſeſt ta tahta wäga neid piltiſid näha.

Ühte 14-aastaſt poiſikeſt ſüüdistatakſe naabri riiete warguſes. Poiſike on aus, rikkumata. Ta oli kirgline tuwide-armastaja, aga tuwid makſawad ju raha, kuna tal omal raha ei ole. Iſa tal ei ole ja ema ſuudab waewalt ülespidamiſt teenida. Seal andnud ſeltſimehed nõu naabri ülikonda ära warastada, mida poiſike ka täide ſaatis. Ta ſai ſelle eeſt 120 kop. ja ostis omale korraga 8 tuwi. Kohtus nutab ta ja ütleb, et ta ilmaski ei lähe enam wõera oma wõtma.

Ühte 16-aastaſt poiſikeſt ſüüdistatakſe „politikaliſes kuritegewuſes“. Ta kirjutanud maa-ülemale kirja, milles ta teada annab, et ſotſialdemokratlaſeks hakkanud, ja ütleb, et teda ei pea ſoldatiks wõetama. Kirja lõpul ähwardab poiſike weel maa-ülemat, et ta käſi ſiis halwaste käib, kui kirjas ettepandud nõudmiſi ei täideta.

Need mõned näituſed on niiſuguste laste juureſt wõetud, kes juhtumiſi warastaſiwad, kes ſeda iſe õieti ei teadnudki, et nad ſellega kurja tegiwad. Wõib ütelda, et niiſugustel juhtumistel tihti ilmaſüüta wallatuſe wõi jälle lõbutſemiſe iha lapſukeſt wargile ajab. Kui niiſuguſed [illegible] kurjategijatega ühiſelt kinni pandakſe, [illegible] nad tõepooleſt nii kaugele ſaata, et [illegible] edaſpidi täielikud wargad wälja tulewad. Nii kaugele wõib neid wangikoja kihwtine õhk wiia. Kui nüüd lastekohus need lapſed ſuudab karistuſe puhul edaſpidi täiskaswanuteſt eraldada, ſiis on ſelleſt ſeltskonna tulewikule ſuur kaſu.

Uute warjupaikade ſiſſeſeadmine ja wanade uuendamine nõuab muidugi wäga ſuuri kuluſid, ſeda rohkem weel, et wangimajade peawalitſus ſelles asjas ennaſt kõrwale hoiab. Muidugi paneb ſee Moſkwa omawalitſuſe õladele rasked kohuſed, aga kui ta ſelle algatuſe elus täide ſaadab, ſiis on Moſkwa igatahes laste kuritegewuſe wastu wõitlemiſes mõjuwa ſammu astunud.

Liiwimaa landratikollegiumi eeskiri.

Et Liiwi landratikollegium Liiwi kubermangus olewate maade, metſade, hoonete jne. hindamiſe lõpetanud on, ſiis tuleb kollegiumil terwes kubermangus olewate liikumata waranduste nimekiri kokku ſeada, kuhu üles tähendatakſe niihästi waranduſe hind kui ka ſeis. See liikumata waranduste nimekiri muudetakſe täielikuks kadastri-raamatuks ümber. Et ſeda ſeaduſt kergem täita oleks, ſiis on taluomanikkudele järgmiſt kästud ära ſeletada:

1) Kui mõiſa-, kwoote ehk wakumaa omanik oma talu terwelt tahab teiſele iſikule edaſi anda, ſiis peab ta kreposti-jaoskonnale iſeäraliſe tunnistuſe ette näitama, mis landratikollegium wälja annab. — Harilikult ſõidawad taluomanikud iſe Riiga, et kollegiumiſt rutemine ſeda tunnistuſt ſaada. Niiſugune rutuline tunnistuſe kätteſaamine ei ole aga wõimalik, ſeſt kollegium peab weel korjatud hindamiſematerjali abil tõeks tegema ja järel pärima, kas ei ole waheſt talupiirid muudetud ehk midagi muud ſelleſarnaſt ette tulnud.

2) Kui mõiſa-, kwoote- ehk wakumaa peremees oma talu mitmesſe jakku tahab jagada, ſiis peab tal landratikollegiumi poolt ſeeſugune tunnistus olema, mis ainult ſiis wälja antakſe, kui iga maatüki plaan (kaart) kahes ekſemplaris kollegiumisſe ſiſſe antakſe (üks kollegiumi, teine kreposti-jaoskonna jaoks). Niiſugustel kordadel ſõidawad ka peremehed tihti Riiga; jällegi ei ſaa nad niipea tunnistuſt, ſeſt maatükkide plaanid lähewad weel enne põhjaliku läbiwaatamiſe alla. Et mitte Riiga ſõitmiſega nii palju raha ära ei kulutataks, ſiis wõib ju tunnistuſeſoowija kirjalikult oma palwega kollegiumi poole pöörda „гор. Рига, Пакгаузная ул. № 1“. Palwekirjades, mis 1. punktisſe puutuwad, peab üles tähendatama:

1) Talu nimi, 2) misſuguſe maa peal on talu (waku-, kwoote- ehk mõiſa-). 3) kui talu wakumaa peal on, ſiis tuleb wakuraamatu nummer üles tähendada, 4) talu hind taalrites, 5) mõiſa nimi, mille päralt talu on, 6) kihelkonna nimi, kus mõiſas on. Palwekirjal peab 75 kop. mark peal olema ja juurde liſatud nõuetawa tunnistuſe jaoks teine 75 kop. wäärtusline mark ja 20 kop. kantſeleimakſu. Need 95 kop. wõib kas ſularahas ehk postmarkides ära ſaata. — Teiſesſe punktisſe puutuwates palwekirjades ei ole tarwis täielikka teateid talu kohta anda; ſeda näitawad juba plaanid iſegi, mis palwekirjadega ühes peawad olema. Igal palwekirjal peab ka ſiin tempelmark peal olema. Peale ſelle on juurde liſada: 75 kop. mark nõuetawa tunnistuſe jaoks; iga plaani jaoks, mis kreposti-jaoskonda tulewad anda, kaks 75 kopikaliſt marki (plaanid, mis kollegiumi jääwad on margimakſuſt wabastatud) ja 60 kop. kantſeleimakſu. Arwamiſed, et need palwekirjad, mis wallawalitſuste läbi ſaadetakſe, margimakſuſt wabad on, ei ole õiged. Nendele tuleb niiſama margid peale panna.

„W. Teat.“

Kõrtſide-õnnistus.

Ei ole raske aru ſaada, et ſelleſt ajaſt ſaadik, kui Tallinnas pühapäewiti trahterid lahti pidama hakati, ka pühapäewa rahu kadunud on. Kõrtſideſt kuuldub rahupäewal jälle joomatemüra, joodikud tülitawad oma uulitſale, ilmumiſega rahuliſi jalutajaid, protſeſſid ja tülid on jälle päewakorral. Kuna enne pühapäewiti wähegi rahuliſelt liikuda ja uulitſatel kõndida wõis, ei jää nüüd kunagi jäleduſed ſilma puutumata. Et ſelguſele jõuda, kui palju joomine tänawu kaswanud on, wõiks ſelleſt järeldada, kui palju joodikute pühapäewiti uulitſalt ärakorjamiſe tagajärjel kaebtuſi kohtutes tõstetud on. Selle kohta ſaame järgmiſe tabeli:

1911. a. jaanuarikuus, kus trahterid kinni oliwad, korjati politſei poolt joobnud inimeſi uulitſatelt ära: 2. jaan 1, 9. — 5, 16. — 2, 23. — 4, 30. — 5, kokku 17.

Ka 1912. a. jaanuarikuus on 5 pühapäewa, ja nagu teada, hakkaſiwad Tallinna trahteripidajad juba 1911. a. lõpul joogikohti pühapäewiti lahti pidama. 1912. a. jaanuarikuus on aga ärakorjatud joodikute arw koguni teine ja läinud aasta ſellekohaſe arwuga wõrreldes läheb wahe kohutawalt ſuureks.

Selle järele ſaame 1912. a. kohta 1. — 9, 8. — 18. 15. — 13, 22. — 14, 29. — 22, kokku 76 joobnud olekus uulitſalt ära korjatut.

Siin on meie ees kurb pilt enne ja päraſt pühapäewarahu ſunduslikkude määruste makswuſe aega. Aasta ajad ja olud ei tee wahet, need on mõlema walitud kuu jooksul ühtlaſed, kuid wahe on nii ſuur, et igaſugune ſeletus ſiin asjataks jääb.

Selle arwustiku järele on 1912. a. üheainſama kuu jooksul $4^{1}/_{2}$ korda enam joodud kui läinud aastal ſelleſama aja wältuſel.

Kõrtſide pühapäewiti kauplemine omandab eneſele weel ſelle iſeäralduſe, et niiſugune kauplemiſe eesõigus meie linnas ainult neil äridel on. Kuna kõik muud ärid, mis inimeſel tõeste tarwituſeks oleks, kinni peawad olema, teewad kõrtſid awalikult oma terwiſehäwitajat tööd edaſi.

Tallinna ſunduslikud määruſed pühapäewaſe kauplemiſe asjus käiwad, teadagi, raskeſt puhastuſetuleſt läbi. Kõrtſide eeſt wõideldakſe enam ja wihaſemalt kui mõne riigiwalitſemiſe wiiſi juures. Kõrtſid leiawad ka toetawat kätt ja kaitſet.

Need paar kuud pühapäewarahu rikkumiſt on meie linnas juſt kaaskäiwate nähtuste tagajärjel rohkem halwawalt mõjunud kui ehk joomine iſe. Tärkab ſee õudne tunne, et kõrtſidel tugew ſeljatagune ſeal on, kus küll koguni teiſtſuguſed püüded peakſiwad toetuſt leidma.

Kuid kindel on, et pühapäewarahu poolehoidjad ometi haritud maade eeskujul wõitma ſaawad, ſeſt kõrtſide pühapäewalärmi kuulda ja joodikute lõpmata jäleduſi waadata, ſeda inimeſed ometi igaweste wälja ei kannata.

Hodja.

Peterburiſt.

Krahw Tatiſhtſhew,

keda arwatawaste uueks trükiwalitſuſe ülemaks nimetatawat, on alles 39-aastane mees. Walitſuſeringkondades tuntawat teda kui wäga mõõdukat meeſt. Stolõpini ajal oli ta Saratowis kuberneriks ja ſeal tõi talle piiskop Hermogeniga ja munk Iliodoriga kokkupõrkamine rohkeste pahanduſi, mis Tatiſhtſhewi teenistuſe peatſelt ära pidiwad häwitama.

Krahw Witte

ſõit Tſarskoje Selosſe on, nagu „Rusſk. Sl.“ jutustab, pealinnas mitmeſuguſid juttuſid äratanud. Üleüldiſt tähelepanemiſt on juſt ſee asjalugu äratanud, et jutuolemine peaaegu kaks tundi keſtnud. Milleſt kõneldud, ſeda hoiab Witte juures ſaladuſes. Huwitaw on ſee, et peale Tſarskoje Selo ſõitu Witte juures rohkemal arwul külaliſi on käinud, kui kogu ſelle aja jooksul, kus ta peaministri ametiſt lahkus.

Ajaleht jäädawalt kinni pandud.

Peterburis ilmuwa ajalehe „Swesda“ toimetaja Ponomarew mõisteti Peterburi kohtupalati poolt kuueks kuuks kindluſewangi. Toimetaja kaebas ſenatisſe, kuid ſee jättis kaebtuſe tähelepanemata. Niiſama mõistis kohtupalat ka tähendatud lehe jäädawalt kinni.

Üleüldse on „Swesda“ iga 15 kuud pikk. Selle aja jooksul ilmuſiwad 55 numbrit, 17 numbrit korjati ära, mille juures toimetaja kohtulikule wastutuſele wõeti. 8 numbri päraſt pandi leht ühtekokku 3650 rubla trahwi makſma. 650 rubla makſeti puhtas rahas ära, kuna ülejäädawa ſumma eeſt toimetajad ühtekokku 18 kuud istuſiwad. Lehe ilmumiſe ajal wõeti trükikojas mitmel puhul läbiotſimiſi ette.

Iiſaku kirik ähwardab ümber kukkuda.

pt. Juba ammugi on tähele pandud, et Iiſaku kirik oma aluspõhja peal kuigi kindlaste ei ſeiſa. Selle peale on ka ſiſemiste asjade ministerium tähelepanemiſt pööranud, kes otſuſeks tegi 120 tuhat rbl. kiriku paranduſe peale määrata. Kirik waadati asjatundjate poolt läbi ja leiti wäga kardetawas ſeiſukorras olewat. Neewapoolſe külje aluspõhi olla 12 werſokki alla wajunud, ühes ſellega muidugi ka terwe kirik Neewa poole wiltu wajunud. Määratumad wäliſed kolonned, mis wälja näewad, nagu oleks nad granidipankadeſt ehitatud, ei olla ſugugi granidiſt, waid lihtſalt telliskiwideſt tehtud postid, mille ümber granit ſeiſab. Lõpmata ſuure raskuſe ja ajahamba all olla telliskiwid mitmes kohas ära purunenud ehk koguni tolmuks muutunud. Sarnaſe asjaolu juures on terwe ehitus wäga kõikuwaks ſaanud, nõnda et iſegi ſuurtükipaukude juures ja mürſtamiſe korral kirik üleni kõigub ja wabiſeb. Asjatundjate otſuſe järele olla parandamine täieste wõimata. Kirik tulla lihtſalt kinni panna, et ſuurt õnnetuſt ära hoida, mis õige ootamata wõib tulla. Müüride kokkulangemiſt wõida igatahes oodata. Ainuke aſi, mis ehituſt peasta wõib, olla ſee, kui terwe hoone keſſonide peale ümber ſaab ehitatud.

Riigiwolikogu liikme Golobowi kaebtus

mis ta 34 riigiwolikogu liikme peale ära andis, lükatawat nii kauaks edaſi, kuni ka teiſed kaebtuſed nendeſamade ſaadikute kohta ära on antud. Ka on ſaadiku Kusnetſowi ſeletuste läbiwaatamine edaſi lükatud.

Miljukowi paljastuſed.

pt. Miljukow pidas möödaläinud laupäewal riigiwolikogus ſiſemiste asjade ministeriumi eelarwe harutamiſel ſuure kõne, kus ta muu ſeas ka kindral Kurlowi tegewuſt Kiiewi kaitſepolitſei asjas tubliste paljastas.

„Kiiewi kaitſepolitſei peale määrati Kiiewi pidustuste puhuks“, kõneles Miljukow, „10 miljoniliſeſt fondiſt 300 tuhat rbl. Kurlow on ſarnaste määratud ſummade kohta oma iſeſuguſe ſüsteemi wälja töötanud: ta armastab neid ſummaſid terweni eneſe kätte wõtta. Juba enne, kui ſumma weel määratud ei olnud, nõutas Kurlow oma kätte 25 tuh. rbl. ja Werigini jaoks — 10 tuh. rbl., — ſelleſama Werigini jaoks, kes omal ajal, kui ta keiſri kaitſemiſelt Saksamaalt tagaſi tuli, 52-tuhandeliſe wäljaminekute arwe kaaſa tõi, ilma et ſee ſumma dokumentide waral kudagi tõendatud oleks olnud.

Ülemaltähendatud ſummaſt tarwitati 10. juuniſt kuni 26. juulini Kiiewis kõrgemate iſikute kaitſe peale — kas wõite arwata kui palju? — kõigeſt 454 rbl. 20 kop. ära. Kas aga teate ka, kuhu muu raha jäi? Ma loen teile dokumendi ette: „ſelleſama aja jooksul läks 16 tuhat rbl. kindrali (ſ. o. Kurlowi) erawõlgade taſumiſeks, mida ta mitmeſugustes laenu-aſutustes teinud oli, ja tema all olewatele ametnikkudele wäljaantud wekſlite wäljaostmiſeks.“

Nõndawiiſi, 450 rbl. kaitſepolitſei peale ja 16 tuhat erawõlgade taſumiſeks. Kui Kiiewisſe üht politſei-ohwitſeri tarwis oli juurde palgata ja ſelleks 250 rbl. kuus wälja anda, ſiis ſeletas Kurlow, et kaitſe peale wähe raha olla määratud.

Teie küſite: kuſt need arwud on wõetud? — Need kõik on Trusſewitſhi rewideerimiſel awalikuks tulnud.“

Päewauudiſed.

• **Ettewalmistamiſeklasſi kooliõpetajate paiuki ſeaduſe eelnõu.** Ministrite-nõukogu kiitis 20. märtſil ſeaduſe-eelnõu heaks, mille põhjal tütarlastegümnaſiumide ja eelgümnaſiumide ettewalmistamiſeklasſide õpetajannadele, kellel kihelkonnakooli õpetajanna ehk algkooli õpetajanna nimi on, paiukit antakſe.

• **Walimiste wastu walmistamine.** Nagu „R. Sõw.“ kuuleb on Peterburis teatud ſalongides, kus uſuliste küſimustega tegemiſt tehtakſe, õige hoolſalt riigiwolikogu walimiste wastu walmistama hakatud; iſegi rahakorjamine kihutustöö kulude katmiſeks on juba awatud. Nimetatud ringkonnad tunnewad ſoojalt reaktſionile kaaſa. Et walitſuſemeelſete wõiduloetuſi kindlaſtada, ſelleks tahetakſe parempoolſetele lehtedele ſuuremaid ſummaſid abirahadena wälja jagada.

• **Trükitud raamatute hulk 1911. a.** 1911. a. on Wenemaal ülepea 32.361 trükitud raamatut ilmunud. Raamatuid trükiti 54 keeles: Wene keeles 25 526 ja teistes keeltes kokku 6835. Mitmes keeles ilmunud raamatute hulgaſt olgu nimetada: 89 Wene-Poola, 52 Wene-Saksa, 45 Wene-Rumenia, 40 Wene-Läti, 40 Wene-Eesti ja 24 Arabia-Ladina keele raamatut. Poola keeles ilmus 1664, Hebrea keeles 965, Saksa k. 920, Läti k. 608, Eesti k. 519, Tatari k. 372 Armenia k. 266 jne. Riia linnas trükiti ülepea 950 raamatut, neiſt Läti k. 414, Saksa k. 247, Wene k. 230, Wene-Läti k. 16, Wene-Saksa k. 14, Leedu k. 14 jne. Tartus trükiti 479 raamatut: 18. Eesti, 140 Wene, 136 Saksa keeles. Tallinnas 406 raamatut: 227 Eesti, 84 Saksa, 67 Wene keeles. Miitawis 116 raamatut: 54 Läti 32 Wene ja 22 Saksa keeles. Liibawis 43 raamatut: 17 Wene, 12 Läti ja 6 Saksa keeles.

• **Piiskopkonna teated.** **Wabastatud:** Riia piiskopkonna teenistuſeſt Tallinna Isſ. muutmiſe kiriku köster N. Küppar, 23. weebr. ja Pärnu Isſ. muutmiſe kir. köster N. Klaas, 8. märtſil, mõlemad oma palwe peale.

Nimetatud köstriks Tallinna Isſ. muutmiſe kiriku peale Riia Peetri-Pauli kooli abikooliõpetaja K. Roi.

Ümberpaigutatud: Karula kiriku köster P. Ernits Põltſamaa kiriku peale 28. weebr. oma palwe peale, Penoja kir. köster R. Marſon Paadremaa kir. p. ja Nabala kir. köster K. Raadik Lelle kir. p. 29. weebr. oma p. järele.

Wabad kohad: köstrite jaoks — Oluſtwere, Saduküla, Antsla, Penoja, Kabala kirikute ja Miitawi peakiriku peal.

„Usk ja Elu“

Meile kirjutatakſe:

• **Kolga-Kõnnuſt.** Winistu Tarwitajate-ühiſus pidas hiljuti oma aastakoosolekut, kus 1911. a. tegewuſe aruanne läbi waadati. Aasta jooksul on ſiſſe tulnud 16.050 rbl., wälja antud 15.543 rbl.; kaupa on läbi müüdud 15.021 rbl. eeſt. Kaſu ſaadi 1840 rbl. milleſt kulud 1257 rbl. maha arwates 583 rbl. puhaſt kaſu järele jääb. Tagawarakapitali määrati 10%, ülejäänud 524 rbl. jagati liikmetele diwidentideks ära. Ühiſuſel on praegu 61 liiget. Oma tegewuſt algas ühiſus 1. juulil 1909. a. ja on ſiiamaani rahuloldawalt edenenud, kuna aga naabruſes aſuw Päriſpa Tarwitajate-ühiſus tänawu aastal tagurpidi lippus minema. Kaubeldi ainult 8000 rubla ümber kaupa aastas läbi ja ſaadi kulude tuludega napilt otſad kokku ajada. Päriſpa ühiſuſel ei ole korralikka kaupluſeruumiſid, kuna kraam ſuuremalt jaolt mööda küla-aitaſid laiali on. Üheks takistuſeks on ka ſee, et ühiſuſel korralik raamatupidamine puudub. W. ühiſuſe ruumid on kõigiti korralikud ja käepäraſt; ka raamatupidamine ajakohaſem. Siiamaani töötaſiwad mõlemad ühiſuſed üüriruumides. 12. weebr. koosolekul otſustas W. ühiſus praeguſed üüriruumid omanikult ära osta, mis kaup ka juba maha tehti, nii et edaſpidi ühiſus oma ruumides ſaab töötama. Ka on loota, et Päriſpa ühiſus ſellel aastal uued, ajakohaſemad ruumid ſaab.

J. P.

Telegrammid.

(Pete[illegible] telegraafiagentuurilt.)

Ingliſe ſöestreik.

Londoniſt 21. märtſil. Kuningas ja mõlemad kuningaprouad kinkiſiwad igaüks 1000 naelſterlingi ſtreigi tagajärgede all kannatajate heaks.

„Tallinna Uudiste“ järgmine nummer ilmub neljapäewal 29. märtſil.

Tänaſel numbril on par. Woldemar Ilgtülli ro[illegible] „Wandewennad“ 5 poogen kaaſas.

Tähtſamate päewaſündmuste kokkuwõte.

Tallinnas „Teaduse“ äris läbiotsimine.

Riiast teatatakse põhjatormi üle.

Missisipi jõgi (Amerikas) ajab üle kallaste. Tuhanded inimesed peawarjuta. Hulk maakohtasid wee all.

Tripolist teatatakse, et itallaste poolt ettewõetaw suur sõjaline tegewus tulemata jääb.

Türgi-Serbia piiril sõjariistade woor kinni wõetud. 2 albaniast surma saanud.

Berlinis Saksamaa õhusõidu-näitus awatud.

Londonis söetöölistest 141 tuhat töölehakkamise poolt ja 156 tuhat wastu hääletanud. Oodetakse, et täna töö algaks.

Melbournis aurulaew „Crombana“ 130 inimesega põhja läinud.

Londoniſt 21. märtſil. Töölehakka[illegible] poolt hääletaſiwad 141.540 ſöekaewajat, [illegible] 156.247. Söetööliste ühiſuſe eſimees awa[illegible] lootuſt, et ühiſuſe komitee töölehakkamiſe ot[illegible]ſeks teeb. Tööde uuesti-algamiſt arwatakſe 22. märtſil ette wõtta.

Londoniſt 21. märtſil. Raudtee on eelmiſe nelja ſtreiginädala jooksul üle 500 tuhande naelſterlingi kahju ſaanud.

Laew 130 inimeſega põhja läinud.

Melbourneſt 21. märtſil. Aurulaewal „Crombona“, mis 17. märtſil Hedlandi ſadamaſt wälja ſõitis ja Lõuna-Australia ſadamatesſe pidi minema, ei Brouzowi lähedal [illegible]netus. 50 reiſijat ja 80 laewameeſt uppuſiwad ära.

Weeuputus Misſiſipi jõekonnas.

Memfiſiſt (Tenneſi oſariigis) 21. m[illegible]. Misſiſipi jõgi on ennenägematal määral üle kallaste ajanud. Hirmonnis on ſuured maa[illegible]ad wee all. Tuhanded inimeſed on ilma peawarjuta ja toiduta. Aineline kahju on wäga ſuur.

Türgi-Itaalia ſõda.

Roomaſt 22. märtſil. Tripoliſt teatatakſe, et kawatſetud ſuur ſõjaline tegewus, mi[illegible] itallaſed ette pidiwad wõtma, ära jääb, ſeſt ei peajuhatajalt ootamatalt ſellekohane määrus tuli. Sõjawäed läkſiwad endistele ſeiſukohtadele tagaſi.

Ungria parlamendiſt.

Budapeſtiſt 21. märtſil. Saadikutekoda lükkas ſuure häälteenamuſega Koſſuthi ettepaneku, Khuen-Hedervary nime peale antud reſkripti peale adresſiga wastata, tagaſi. Määrati kuni 30. märtſini pühade waheaeg.

Kirjad toimetuſele.

(Toimetus awaldab ſelles osas talle ſaadetud kirjaſid, milles enam-wähem üleüldiſe tähtſuſega aineid käſitakſe, ilma et ta nendes awaldatud mõtete ja waadete eeſt wastutuſt oma peale wõtaks).

Eſimeſele Eesti aſunduste laulupidule on järgmiſed muuſikakoorid endid üles andnud:

8) Wõiwara Karskuſeſeltſi „Külwaja“ puhkpillidekoor: 14 mängijat, juhataja Joh. Krawit.
9) Hageri Karskuſe- ja Noorſeltſi puhkpillide-koor: 14 mängijat, juhataja kooliõp. O. Kaik.
10) Awere Muuſika- ja Kirjanduſeſeltſi puhkpillide-koor: 25 mängijat, juhataja kooliõp. Ed. Weltbach.
11) Narwa Tuletõrjujate ſanitarſeltſi orkester: 20 mängijat, juhataja E. K. Kaude.
12) Türi muuſikakoor: 11 mängijat, juhataja J. Lukas.
13) Torma Lauluſeltſi puhkpillide-koor: 18 mängijat, juhataja köster G. Kommusar.
14) Ubriku paſunakoor Kadrina kihelkonnaſt: 18 mängijat, juhataja kooliõp. Ad. Uttendorf
15) Halila Tr. vb. Amatiosaste paſunakoor Soomest: 8 mängijat, juhataja J. Kesper.

Narwas, 20. märtſil 1912. a.
Laulupidu toimekond.

P. S. Muuſikakoori üleeandmiſi wõetakſe wastu kuni 10. aprillini ſ. a. (r. Hapsa, Eesti Seltſ).

Kauba ja turuteated.

• Tallinna turul on nüüd pühade eel nõnda ſuur kauplemine, et turul waewalt weel liikumiſeruumi on. Mune on wäga palju müügil ja ei ole nad pühadeeelſe-aja kohta mitte kallid; paar makſab $6^{1}/_{2}$—7 kop. Munamüügiga ühes õitſeb munawärwi müük. Et rohkeste kaubaaineid müügil on, ei ole ka liha ja wõi hinnad pühade tuleku päraſt mitte kallimaks läinud. Sealiha makſab 14—15 kop., wõi 44—46 kop. nael. Haruldaſelt kallid on kalad. Wärske haugi nael makſab 25—26 kop. nael, räimeſada 70 kop.

Pühade mõtted.

Riſtiſurmaga rajati uuele tõele tee. Inimene wabaſtati kütketeſt, millega riigikord ja tskond tema arenemiſt ja täienemiſt takiſtaſi- ab. Uus kultura, mis ſiit algab, ſeiſab uuel aluſel, tema nurgakiwiks on täielikum ja kaunim ſiſu wabadus. Wabaduſes näeb uus kul- juba looduſeſeaduſt, tema on päratu jõu- ja kogu meie koguelu kandew alus.

u päikene elu ja walguſe ſünnitaja on, ma kiired mitte ainult pilweteſt läbi e waid kogu kaswamiſt ja liikumiſt tekita- ikumata ja tardunuſt looduſekehaſt lõpmitmekeſiduſe ja ilu ſünnitawad, nii mõ- wabadus inimeſeſoo elu peale. Mitte kui kaugelſeiſwa mõttekujutuſe eeſt ei ole inimeſeſugu tema eeſt wõidelnud, oma elu ohwerdanud ja kannatanud, waid kui elu ſiſu eeſt, mis kätteſaadaw on.

Meie ſeame wabaduſewõiſte ühele poole, a waſtu aga ſeame hea käekäigu, teaduſed, muterawuſe, rahwajõu ja tema iſeſeiswuſe, nagu olekſiwad kõik need mõned lahusnäh- d. Kuid wabadus on kõige ſelle ſünnitaja, on nende paratamata ja tähtſam eelnõue. on jõukuſele ſeda, mis päikeſepaiſte wil- teaduſele — mis ſilm nägemiſele. Tema waimuterawuſe toetaw kaitſewaim, tema peal puhkawad rahwawõim ja rahwaſte iſeſeiswuſe püüded. Kus wabadus wolitſeb, ſeal on inimeſed paremad, ſeal tõuſeb jõukus, tungib waim ſügawamale looduſeſaladuſte katte alla, ja ſeal tõuſeb rahwas oma waimu ja jõu pooleſt peajao teiſteſt kõrgemale. Kus wabadus kaob, ſeal kahwatawad inimeſe paremad omaduſed, kaob jõukus, teaduſed ja waimuwõidud ununewad, ja enne wõimſad kogueluliſed korralduſed langewad teiſtele ſaagiks.

Ainult murtud kiirtega on wabadus ſenini inimeſeſugu ſoojendanud, kuid kõik edu on ſiiski tema ſünnitatud. Kogu ajalugu tõendab ſeda.

Egiptuſe orjuſe ikke all ägaw rahwakene bab, läikiw „wabaduſe aade" teenäitajana ees, ja tõuſeb ſeal rahwaks, kelle ſeaduſed tõttetarkus nii kõrgele täiuſele tõuſewad, et ele nüüdki, mitme tuhande aaſta päraſt ennaſt nde mõju alt wabaſtada ei ſuuda. Wabaduſe idewik laotas ennaſt üle Greekamaa, ja ſurnud marmorikiwi muutus kaunimateks kujudeks, ſõnad leidſiwad ennekuulmata ilu ja wägewad mõtted; ja peotäis wabaſid kodanikka lõiwad toore wõitja päratumad ſalgad tagaſi. Wabadus heitis oma kiired Italia talupoegade peale, ja kaswas ſuur ilmarikk. Seeſama wabadus leidis teed germanlaſte noorte ſuguharude juurde — ja põliſed ning wabaduſele ſelga pöörnud kindluſed wäriſeſiwad põrmuks.

Ka uuem kultura areneb ſelle järel: kus wabadus täienes, ſeal edeneſiwad ka kunſtid, jõukus, wälimine wõim, teaduſed, ja elu muutus täielikumaks, ſiſukamaks. Iga rahwa ajaloos õime ſeda tähele panna. Kõige wõimſamad hwad on ka kõige täielikumal kujul wabaduſt aſtanud. Tee parema, kõrgema, ſiſukama ja uemkeſtwa kultura poole wiib täielikuma wabaduſe kaudu.

Täielikuma wabaduſe eeſt kõige ſuurema lunaſtuſe, oma elu äraandmiſe toomine, mis käesolewate pühade mäleſtuſte nurgakiwiks, on juba ligi paar tuhat aaſtat uue kultura aluſel ſeiswat inimeſeſugu kõige ta lahkuminewate püüete peale waatamata, waimuſtuſega täitnud, üheks ſuureks pereks ühendanud, ſeſt et haritud inimeſeſugu wahet pidamata oma parema tulewiku eeſt wõideldes ſeda tunda ſaab, kudas niiſugune lunaſtamine iialgi lõpule ei jõua, kudas endiſtele ſuurtele ohwritele alati tuleb uuſi juurde liſaba, ſeſt kultura üleſehitamine nõuab kõikide tööd, nõuab üleüldſuſe heaks eneſe äraſalgamiſt.

Kõrgem lend puudub.

Midagi wõimatat on Tallinna uue raekoja projektide hindamiſel ſündinud: auhinnad on õige keſkmiſtele plaanidele määratud, kuna wõiſtluſele ſaadetud paremad plaanid hoopis ilma auhinnata jäeti. Nii on ſiis wälja tulnud, et laialt tuntud ehituſekunſtnikkude Saarineni ja Budõri tööd nende ſuurepäraliſte faſſadide päraſt ainult „ka ära oſta" otſuſtati, kuna koguni harilik plaan eſimeſe auhinna on ſaanud.

Uskumatalt kõlas juba ſee eſialgne teade, et ehituſemeiſtrid, kellel laiem kuulſus ja kelle poole Tallinn juba ennem pööranud on, et Tallinnale juſt kunſtinõudeid täitwaid ehituſi luua, wähetuntud ehitaja poolt wõidetuks tunniſtatakſe; wõib ju olla, et eſimeſe auhinna ſaaja muidu hea ehitaja wõib olla, kuid kunſti-alal puudub tal igatahes kõrgem lend.

Üsna wõimata näis olewat oma ſilmi uskuda, kui nende ribade kirjutaja neid plaaniſid kogemata nägema juhtus.

Eſimeſe auhinna wääriliſeks on projekt tunniſtatud, mis oma wälimiſe jume pooleſt niiſamaſugune nõndanimetatud „wiinaköök" wõi „tall" on, nagu neid enne terwe rida Tallinnat „ilustawad", Klooſtri uulitſaga wakſali juureſt algades ja Narwa maantee wiimaſe otſaga lõpetades.

Saarineni ja Budõri plaanid, kelle ehituſed Tallinnas praeguſel ſilmapilgul igatahes kõige ſilmapaiſtwamad on ja kõige enam kunſtinõudeid täidawad ja kelle projektid ka ſeekord oma kõrgema kunſtiwäärtuſe pooleſt kõige enam ſilma paiſtawad, iſeäranis Saarineni oma — on koguni ilma auhinnata jäetud.

See on lihtne hirwitamine eſimeſe auhinna üle.

See on ju wõimalik, et ruumide ärajaotamiſes kohaliku ehtaja plaan meie olude lähema tundmiſe tõttu teiſteſt tähelepanemiſe wäärilisem wõib olla. Aga peetagu ſeda meeles, et iluſa wälimiſe kuju juures ruumide ärajaotuſt ikkagi muuta wõi täiendada wõimalik on, kuna ehitus, mis wälimuſe pooleſt talli meelde tuletab, ſelleks ka jääb. Mitu korda ſai, näituſeks, Eeſti teatri plaaniſid muuta ja täiendada, ilma et ſelle juures ilmwõitmata raskuſi ette oleks tulnud.

Nüüd tekkib küſimus: kudas on ſarnane aſi wõimalikuks ſaanud?

Aſjaolud on ſelleks kaaja aitanud, et mõni omawalitſuſe eſitaja, kes linnawolikogu poolt hindamiſekomiſjoni waliti, Tallinnaſt äraolemiſe päraſt hindamiſel kaaſa rääkida ei ſaanud, nii et ſeda teiſed ilma wolikogu ſellekohaſe wolituſeta tegiwad. See on hinnamõiſtjate kokkuſeade põhjendamata muutmine, mida kudagi õigeks tunniſtada ei wõi.

Misſuguſed aſjaolud ja mõjud hindamiſekomiſjoni, kuhu, tõtt öelda, nii mitu aſjatundjat wäljaſtpoolt Tallinnat oli kutſutud ja ſeega enam wähem erapooletult pidiwad talitama, — olgugi, et nende wäljawalik piſut ühekülgne oli, — niiſuguſele otſuſele wiiſiwad, ſee ſelgub arwatawaſte lähemas tulewikus, kuna meie ſelle juurde weel tagaſi loodame tulla.

Kuid niipalju on igaühele juba kohe ſelge, et ſiin maad mööda on kobatud, kõrgemat lendu on kardetud.

Alles wiimaſel ajal on Tallinnas wärſkem wool ehituſtes ja linna plaani üleüldiſes korralduſes läbi hakkanud tungima. See on igatahes ſuur ſamm edaſi, kui wolikogu põhjusmõttelikku otſuſe tegi, et uus Tallinn tuleb kindla plaani järel ehitada, mis awalikul wõiſtluſel kõige paremaks on tunniſtatud. On woolu märgata, kuid midagi ei ole weel ſilmapaiſtwamalt kehanenud. Igalpool ehitatakſe „putkaſi". Ükſikud uuema aja ehituſed on nagu ära ekſinud päratuſſe hallide „tallide" laande. Ja nüüd tahetakſe ſeda uut argſet woolu nii järsku raekojaga katkeſtada, mis täieſte meie halli ja waimuwaeſe majaderägaſtiku kohane oleks. Saarineni ja Budõri plaanides leidub aga lendu, on wärſkuſt, on midagi, mis tunda laſeb, et ſiin maja on kawatſetud, mis korraga ennaſt labaſeſt Tallinnaſt kõrgemale tõſtaks. Need plaanid aga heidetakſe kõrwale!

Kas peab ſiis awalik heal waikides ſeda kannatama, kas peab meie auhinnamõiſtjate otſuſt, mis ka kõigite eeskirjade järel ei ſündinud, nüüd niiſuguſeks pidama, mille järel tingimata käia tuleks? Peab ſiis Tallinn tõeſte omale niiſuguſe raekoja ſaama, millel igaſugune kõrgem lend puudub? Meie ei uſu mitte, et wolikogu oma õiguſt, raekoja plaanide walimiſes oma heakſarwamiſe järel käia, nüüd mitte ei tarwita. Igatahes tuleks laiem komiſjon walida, kes kõik omandatud raekojaplaanid põhjalikult läbi harutaks ja ſiis iſeſeiswalt ära otſuſtaks, misſuguſe plaani põhjal tuleks uus raekoda ehitada. Kõik muud mõjud ja poolehoidmiſed peawad kõrwale jääma; ainult ſeda tuleb ſilmas pidada, et Tallinna omawalitſus niiſuguſe aſupaiga ſaaks, mis linna tõuswa tähtſuſega ja rutuliſe kaswamiſega taſakaalus oleks.

Arwatawaſte pandakſe auhinnamõiſtmiſe all olnud projektid kuſagil awalikult wälja, nii et ſiis iga mees iſe näha wõib, misſuguſed need plaanid on, mis linna raekoja wõiſtluſeſt oſa on wõtnud.

Suwitamine Eeſtimaa randades.

Meie rahwa majapidamiſes otſitakſe wiimaſel ajal agaraſte ſelleks teeſid, kudas wõimalik oleks ſiſſetulekuid tõſta. Püütakſe põllupidamiſe wiiſis põhjalikka paranduſi läbi wiia, kiireſte kaswab mitmelaadiliſte laenu-aſutuſte arw, katſutakſe neid waraſid tarwituſele wõtta, mis ſiiamaale puutumata looduſerikkuſtena on ſeiſnud jne. See teadmine, mida rohkem rahwas omale jakſab waranduſt koguda, ſeda paremaks muutub ka ta käekäik, on igaühele omane.

Aga ometi on meie maal weel üks jõukuſeallik olemas, mille peale ſiiamaale üleüldiſelt wäga wähe on tähelepanemiſt pööratud. Kes Soomemaal on käinud, ſee teab ſeda wäga häſti, et ſoomlaſed wõõraſte oma maale meelitamiſeks wäga palju teewad. Ehitatakſe head teed, ſeatakſe hõlbus üheſt kohaſt teiſe peaſemine jalale, püütakſe wõõraſtele igal pool meeldiwaks ja koduſeks teha jne. Üle ſelle püütakſe oma maa heaks ka wõimalikult laialt reklamet teha, nii et ſeega wõõraſte tähelepanemiſt Soome peale pöördakſe. Kõige ſelle tagajärg on muidugi ſee, et igal aaſtal tuhanded lõbureiſijad Soome tulewad ja ſinna ka ſajadtuhanded rublad raha jatawad. Ja niiſugune warandus awaldab maa jõukuſe tõſtmiſeks igatahes juba ſilmapaiſtwat mõju.

Meil Eeſtimaal ei ole niiſuguſid kohti, mida lõbureiſijatele näidata. Enamaſte taſaſepinnaline maa, ilma weeteedeta, nii et ſiin kiire üheſt kohaſt teiſe liikumine õige raskeks ja tülikaks läheb.

Nõnda ſiis — lõbureiſijate maa ei ole Eeſtimaa mitte.

Aga ſuwitajate maa on Eeſtimaa küll ja talle on loodus ſelleks mitmed omaduſed andnud, millel wõimu on Wenemaalt paljuſid ſuweks Eeſtimaale meelitada.

Kõige pealt on Eeſtimaal rohkeſte mereranda, ſelle juures weel huwitawat, iluſt randa. Ja Wenemaal on juſt mereranda nii üliwähe, kuna inimeſel rinnus ſoow on kord elus kohawat ſiniſt merd näha, ja kui wõimalik, weidi aega pikemalt ta ääres elada. Teiſeks on Eeſtimaal ka maa ſees mitmel pool iluſaid kohti, mis õige lõbuſaid ja terweid ſuwituskohtaſid pakuwad, ja kolmandaks on halwaõhuline pealinn, mis igal aaſtal kümnedtuhanded ſuwitajad wälja ſaadab, meil hoopis ligidal.

Meie oleme oma randadega waheſt nii ära harjunud, et meie neiſt ſuuremat lugu ei oska ega teagi pidada. Aga et meie rannad ſuwitamiſe ſeiſukohaſt tõepooleſt ſuur warandus on, ſelleks leiame juſt wõõraſte poolt mõjuwaid tunniſtuſi.

Paari aaſta eeſt oli praeguſe aja kuulſam Wene kirjanik F Sollogub Eeſtimaal ſuwitamas ja nagu üheſt ta wiimaſeſt kirjatööſt näha, on ſee maa ta peale oma iluduſe ja terwe õhu pooleſt ſuurt mõju awaldanud. Ta ütleb, et Eeſtimaa kõige terwem koht maailmas (?) on (muidugi ſuwekuudel) ja et Eeſtimaa rannas kohti leiduda, mis terwel põhja-läänepoolſel Wenemaal kõige iluſamad olla. Kõik ſuwitajad, kes kord Eeſtimaa randadeſſe on ſattunud, olla oma ſuwituskohtadega wäga rahul ja tulla kohe eſimeſel wõimaluſel jälle tagaſi.

Pikalt kirjeldab kirjanik Eeſtimaa ilu ja ſeda kirjelduſt lugedes ſaame aru, et meie ſeda kõiki oleme juba ennemalt näinud, et kirjanik mitte midagi ei liialda, aga ka — et meie ſeda iſe ole oſkanud ſiiamaale tähele panna. „Päikeſe loojaminekud on ülitoredad. Iga õhtul on pilt iſeſugune. Iga õhtu ehib ennaſt oma moodi, kas pilwedega wõi pilwita taewaga." Lõpuks ütleb kirjanik: „Kõiki ſeda on wõimata kirjeldada, ſeſt waheldawate piltide arw ja wärwide rikkus on lugemata, juſt niiſama mitmeſugune, nagu ſeda inimeſe elugi on." Oma jutuſtuſel laſeb Sollogub ühe jututegelaſe wäga pahaſelt hüüda, et eeſtlaſed ſelleſt looduſeſt, mis neid ümbritſeb, ſugugi aru ei ſaada. Nii on Wene kirjaniku arwamine, kuna meie teiſelt poolt näeme, et tõſine elu ſeda arwamiſt ka kinnitab. On ju Eeſtimaa randades mitmed kohad muidugi juhtumiſekaupa ſuwituskohtadeks ſaanud, ja igal aaſtal tulewad neiſſe kohtadeſſe Peterburiſt külaliſed ſuuri ſummaſid eneſtega ühes tuues. Kui palju õnniſtuſt mitmed nendeſt küladeſt ſuwitajate läbi on pärinud, teawad ſealſed elanikud waheſt kõige paremine. Mõni aeg tagaſi kinnitas mulle ühe ſuwituskoha elanik, et umbes nelikümmend aaſtat tagaſi nende küla weriwaene olnud, kuna ſee nüüd üks toredamaſt ja jõukamaſt terwel Eeſtimaal on. Suwitajate waral on nad nii kaugele jõudnud.

Et meie maal kõik need omaduſed on, mis healt ja terwelt ſuwituskohalt wõib nõuda, et ta ſuure riigi ja ſuurte linnade läheduſes ſeiſab, kuſt rohkel arwul ſuwitajaid wõib oodata, ſiis on eeltingimiſed ſelleks, et meie randaſid, ſaareſid ja ka maa ſees olewaid meeldiwaid kohti lõbuſateks ſuwituskohtadeks muuta, kõik olemas.

Nüüd tekkib aga küſimus, kudas wiiſi ſuwitajaid ſiia ſaakſime juhtida.

Iſeeneſeſt nad ei tule. Selleks peab kudagi mingiſuguſt tõuget loodama, mis nad ſiia kokku tõmbab. Wõib ju mõnes kohas rannas wäga ilus koht olla, aga kui temaſt ei teata, ſiis ei tule teda ka keegi üles otſima.

Kõige pealt peaks meie maa iluſamateſt kohtadeſt Wene ajakirjades kirjelduſed ilmuma. Peab ju ilmale ära jutuſtama, mis meil on, küllap ſiis ka neid leidub, kes ſeda kõike oma ſilmaga järele waatama tulewad. Ühe ſõnaga: Meie peame oma iluſamate kohtade üle laia reklamat tegema, nagu ſeda teiſed rahwad wäga ſuurel wiiſil teewad ja teha oſkawad. Peale kirjelduſte on ka muid reklamewiiſiſid weel olemas.

Meil peab ka kaugemateſſe rannakohtadeſſe läbikäimine loodama ja peaaſjalikult nii ſeatama, et poſtitalitus igal pool lähedal oleks. Seda on tarwis, ſeſt iga ſuwitaja ſoowib ka puhkuſekuudel ikkagi haritud ilmaga ühenduſes olla. Loota wõib, et uus Tallinna Laewa-ühiſus ſaarte ja randade waheliſes läbikäimiſes mõndagi ſuudab korda ſaata. Meie juures peaks iluſamateſſe kohtadeſſe püütama nägusaid majaſid ehitada, ſeſt majade wälimuſel on ſuwitajate peale ſuur tõmbewõim.

Need abinõud, mis ſiia nimetaſin, on muidugi ainult algusjooned. On weel muidki teeſid ſelleks, mille kaudu ilma tähelepanemiſt oma peale tõmmata. Pealegi on ſee meie maale ſelles aſjas juba ſuureks kergituſeks, nõnda ütelda ära tehtud eeltööks, et raudtee kogu Eeſtimaa rannale õige kätteſaadaw on.

Üksikud rannakohtade omanikud ei ſuuda ſiin palju ära teha. Peaks mingiſugune organiſatſioon loodama, kes kogu need tööd ja juhatuſed oma peale wõtab. See organiſatſion peaks kõige pealt kodumaal olewaid kohti tundma õppima ja nende headuſi järele kaaluma, nii et tal kindel teadmine oleks, kuhu ſuwitajaid tuleks juhtida. Ta peaks kohtadele awarat reklamet tegema, ta peaks nõuga abiks olema, mis kohalikud elanikud oma ümbruſte näguſtamiſeks peakſiwad ette wõtma, peaks majade ehitamiſeks plaaniſid wälja töötama jne.

Kui nõnda kawakindlalt ſaaks kodumaa iluſamaid kohti aaſtate kaupa ſuwitusturgudele toodud, ſiis, ſee on kindel, muutub Eeſtimaa lühikeſe ajaga üheks tähtſamaks ſuwituskohaks Wene riigis. Kui palju ſelle läbi rahwa warandus ja jõukus kaswab, ei ſaa muidugi mitte ette ütelda, aga kui näituſeks kogu Eeſtimaa rannad ſuwitajatega on üle külwatud, ſiis wõiwad nad paari kuuga meie maale wäga kergeſte miljon rubla jätta. Ja ſee kapital toodakſe meile wäljaſt koju kätte, ilma et meil ſelle kätteſaamiſeks mingit iſeäraliſt waewa tarwis oleks näha. Meie ſaame ſiis päikeſe paiſte, õhu ja iluſate waadete eeſt, mis loodus oma käeſt lubab, häſti taſutud.

Muidugi nõuab niiſugune töö ſuurt oſawuſt ja ajakulu ja annab ſelle juures tegijale ehk hoopis wähe taſu. Aga igatahes on ſee kindel, et tal rahwa käekäigu ja majanduslikſe jõukuſe kaswatamiſeks wäga tuntaw mõju on. Wõib olla, et ſiis ka aaſtate järele nii kaugele jõuame, kus teine Wene kirjanik meie maa kohta kirjutab: See on kõige terwem maa ja ſeal leidub kõige iluſamaid kohti ja — ſee rahwas oſkab ſeda ilu wäga õieti hinnata.

J. M.

Wäljamaalt.

Sõjaliſe jõu ſuurendamine Prantſusmaal.

Nagu juba teataſime, ſünnitab Sakſa maa- ja merewäe ſuurendamiſe eelnõu Prantſusmaal ſuurt ärewuſt. Prantslaſed arwawad õigusega, et Sakſamaa mitte aſjata oma püſſitikkude ja laewade arwu ei ſuurenda. Ta tahab lähemas tulewikus midagi ette wõtta, ja kellel on ſeda rohkem karta kui Prantſusmaal? Sel puhul pidi ſiis wabariigi walitſus nüüd jälle kord tunniſtama, et Prantſusmaa oma waenlikuſt naabriſt niihäſti weel kui ka maal tuntawalt nõrgem on. Wahe on ainult ſee, et nüüd enam ainult nutulauludega aega wiita ei taheta, waid tõſiſelt tööle hakatakſe, et häda aidata. Kuna ſõjaminiſter Millerand uut maawäge tahab looma hakata, nõuab mereminiſter parlamendilt luba ja raha uue merewäe programmi teoſtegemiſeks.

Millerandi uus maawägi ſaab muſt olema. Senegali ja Sudani neegrid on tublid ſoldatid; neiſt wõib uuſi bataljoniſid ja polkuſid luua, kes ſiis Prantſuſe-Sakſa piiril oma paraja paiga leiawad. Niimoodi täidawad wabariigi muſtanahaliſed alamad tuhjaga ſelle puuduſe, mille tekitajaks prantslaſte wähene ſiginemine on. Afrika on põhjatu allik, kuſt Prantſuſe ſõjawäeſſe wahet pidamata wärſket jõudu wõib juurde woolata, nii et wiimane wähemalt kuiwal maal Sakſamaaga julgeſte wõiſtelda ſaab. Tuleb aga weelgi puudus, ſiis wõib ka arablaſi ſõjawäkke wõtma hakata. Ja kui mitte prantslaſed iſe, ſiis on ometi nende Afrika alamad wähemalt niiſama wiljakad nagu „Sakſa kodujäneſed" ja wõiwad alati nii palju „ſuurtükiliha" muretſeda, nagu waja.

Kui hädaſte Prantſuſe ſõjawägi ſeda wärſket werd tarwitab, ſeda näitawad kõige paremine järgmiſed arwud. Sakſa ſõjawäes on praegu 634 bataljoni, 510 eskadroni ratſawäge ja 532 batareid, igaüks 6 ſuurtükiga. Prantſuſe ſõjawäes on 623 bataljoni, 445 eskadroni, 689 batareid, iga üks 4 ſuurtükiga. Sakſamaal on 23 maawäekorpuſt, Prantſusmaal — 20. Küll ei ole ſee wahe ſuur, kui meeles pidada, et Sakſamaa Prantſusmaaſt ka elanikkude arwu pooleſt ees on, kuid wiimaſeſt aſjaoluſt ei taha prantslaſed praegu midagi hoolida. Kui mitte rahwa arwu, ſiis wähemalt ſõjawäe tugewuſe pooleſt tahawad nad ſakslaſtega kindlaſte ſammu pidama hakata, ſündigu ſee kas wõi neegrite ja arablaſte kulul.

Pahem on lugu merel. Seal on Sakſamaa Prantſusmaaſt juba ammugi nii kaugele ette jõudnud, et wõiſtluſeſt enam juttugi olla ei wõi. Enne oli Prantſusmaa Inglismaa järele eſimene merewäeriik, nüüd on ta neljanda koha peale taganema pidanud, kuna teiſel Sakſamaa ja kolmandal — P.-A. Ühisriigid ſeiſawad. Kuid ka neljandatki kohta on raske kinni hoida. Wabariik peab laewaſtiku ſuurendamiſeks poolteiſt miljardi ära kulutama, kui ta pealt waadata ei ſoowi, kudas Auſtria ja Italia taſt ette jõuawad.

Poolteiſt miljardi ſeitſme aaſta jooksul — ſelle nõudmiſega lõpeb uus laewaehituſe programm, mille mereminiſter hiljuti ſaadikutekojale ette pani. See on ſumma, milleſt ſuuremat iſegi rikas Prantſusmaa oma ſõjalaewaſtikule ohwerdada ei ſuuda. Kuid ſiiski jatkub ſeegi rahahunik ainult ſelleks, et Prantſusmaa ülewõimu Wahemerel kindluſtada. „Waja on wähemalt ſelle eeſt hoolitſeda — ſeletas ſenati merewäekomiſjoni aruandja kaunis rõhutud toonil — et meile merel neljas koht jääks ja et ühenduſt Marſeille ja Algieri wahel takiſtada ei ſaadaks." Selle juurde liſas mereminiſter: „Meie laewaſtik peab nii tugew olema, et ta igaühele kallale tormata wõib, kes meie Põhja-Afrika aſumaadele kardetawaks ſaab."

Mis aga teiſte aſumaade kaitſmiſeſſe puutub, ſiis ei laufuta ſelleſt programmis ſõnagi. Niiſamuti ei kõnelda wõitluſewõimaluſeſt Atlandi okeanis ja Lamanches, kuigi Prantſusmaal ſeal kõige enam kaldaid on. Wiſtiſte loodab walitſus ſeal Inglismaa abi peale.

Kuni 1919. aaſtani ehitab Prantſusmaa 16 uut ſoomuslaewa (nende ſeas 10 dreadnoughti), 20 ſuurt miinilaewa, 50 weealuſt paati. Saawad need walmis, ſiis on Prantſusmaal ühtekokku 28 ſoomuslaewa (16 dreadnoughti), 10 ſoomusriſtlejat, 30 ſuurt miinipaati ja ſada weealuſt paati. Weolaewad ja rannakaitſe miinipaadid ei käi ſelle arwu hulka.

Rahu ja kord Mexikos.

Mexiko ſaadik Peterburis on oma walitſuſelt ametliku telegrammi ſaanud, milles teatatakſe, et walitſuſel korda on läinud peaaegu terwel maal rahu ja korda jalale ſeada ning mäſſu, mille eeſotſas wabariigi preſidendi Madero waſtane kindral Sapata ſeiſis, ära lämmatada. Ainult ühes maakonnas olla mäſſajad weel peremehed, mispäraſt walitſus ſinna ſuurema wäeſalga ſaatwat.

Ingliſe ſöeſtreik.

Esmaspäewal teatas telegraf, et Ingliſe ſöekaewanduſtes ſel päewal peaaegu kõik tööliſed tööle pidanud hakkama. See teade oli wiſtiſte enneaegne, wähemalt ei ole ſtreigi täieliku lõpemiſe kohta mingiſuguſid kinnitawaid teateid tulnud. Streikijate hulgas on praegu healetamine käſil, mis otſuſtama peab, kas tööle hakata wõi mitte. Nii palju wõiwat juba praegu arwata, et healteenamus töölehakkamiſe poole langeb. Seda, et tööliſed healetamiſe tagajärgi ootamata tööle hakkawad, tuleb ſiin ja ſeal iga päew ette.

Nagu Ingliſe lehed kokku arwanud, on tööliſtel ſtreigi läbi ſiiamaani 49 miljoni tööpäewa ja 115 miljoni rubla tööpalka kaduma läinud.

Sõjahimuline ſotſialiſt.

Kui Italia parlamendis Tripoli annekteerimiſe küſimus otſuſtamiſe alla tuli, ſiis healetas ka üks tähtſam ſotſialdemokratide juht Ferri annekteerimiſe ja ſõja poolt. Selle tagajärjel tuli tal oma parteiga tüli, ſeſt wiimane ei taha, wähemalt ametlikult, praeguſt ſõda mitte õigeks tunniſtada. Siis pani Ferri oma ſaadikuwolituſed maha ja ſeadis oma kandidaturi Gonzago walimiſeringkonnas jälle üles. Sel puhul oli ſiis walijatel wõimalus näidata, kas nad Ferri tegewuſega rahul on wõi mitte, ja nad näitaſiwad ka, et nad ſellega wäga rahul on Ferri ſai walimiſtel määratuma enamuſe — ſelge tunnistus, et itallaſte ajudeſt ſõjajoowaſtus weel ſugugi ära auranud ei ole.

Miinid Dardanelli kitſuſes.

Kartes, et itallaſed Konſtantinopoli kallale tungida wõiwad, on Türgi walitſus Dardanelli kitſuſeſſe miinid panna laſknud. See teeb itallaſtele ſealt läbipeaſemiſe muidugi wõimatuks, kuid ühtlaſi takiſtab ta ſeal laewade käiku üleüldſe ja ſaadab ſuurt kahju niihäſti laewaſeltſidele kui ka Konſtantinopolile.

Merekitſuſe keskele — teatab „Berl. Tageblatt'i" kirjaſaatja — on ainult 200 meetri laiune ſõidutee jäetud. Et laewad õigelt teelt kõrwale ei läheks ja miinide otſa ei ſattuks, on lootſid ametiſſe pandud, kuid neid on nii wähe, et iga kord mitu laewa ühekorraga ühe lootſi juhatuſel kitſuſeſt läbi ſõitma peawad. Julgelt wõib niiſuguſel korral ainult eſimene laew ſõita, kellel loots peal on; järgmiſi aga ähwardab iga ſilmapilk hädaoht, et nad wähekeſi ſiia wõi ſinnapoole määratada ning mõne miini peale ſattuda wõiwad. Ka on juba hulk miiniſid õhku lendanud, möödaläinud nädalal kolme päewa jooksul koguni kümme tükki. Nagu kuulda, tulla niiſuguſed juhtumiſed ſelleſt, et delfiinid ja muud ſuuremad kalad miiniſid „ettewaatamatalt" puudutawad. Wõib aga ka olla, et ei ole oſatud miiniſid õieti wette panna. Üks miin olla üsna ühe Hollandi laewa lähedal (250 meetrit eemal) plahwatanud! Edaſpidi on weel ſeda karta, et kange weewool ja tuul miinid päris lahti kiſub ja kitſuſeſſe ning lahtiſele merele laiali ajab. Seda kardawad kaptenid juba praegugi ja julgewad ainult kõige ſuurema ettewaatuſega kitſuſeſt läbi ſõita. Hamburi aurulaew „Cincinnati", mis 350 lõbureiſijaga Konſtantinopoliſſe tulema pidi, olla ſelle nõu katki jätnud, peagi ſaawad teiſed laewad niiſamuti tegema. Konſtantinopolile teeb ſee muidugi ſuurt kahju, ja keſtab praegune kardetaw ſeiſukord kauemat aega, ſiis awaldawad Türgi oma miinid Dardanellides niiſamaſuguſt mõju, nagu olekſiwad itallaſed linna mere poolt ümber piiranud. Ka päraſt ſõja lõppu jääb hädaoht, mida Türgi miinid praegu ſünnitawad, kauaks ajaks alale, ſeſt mitte kõiki mereſſe pandud miiniſid ei leita päraſt enam üles. Nii oli lugu ka Wene-Jaapani ſõja järel, mil laewad Kollaſes meres kaua aega julgelt ſõita ei wõinud.

Soomemaalt.

(Meie eri kirjaſaatjalt.)

Ühe ſuurema tarwitajate-ühiſuſe tegewus läinud aaſtal.

Oulu tarwitajate-ühiſuſe 1911. a. läbimüük on 1.655.213 marga peale tõusnud. (Eelmiſel aaſtal oli ſee ſumma 151.184 marka wähem). Ja puhtakaſu ſumma tõuſis 81.272 marga peale. Ühiſuſe leiwategemiſe-äril, mis alles aaſta lõpu poole oma tegewuſt algas, tõuſis äri läbikäik 250.680 marga peale. Worſtitöökoja- ja -äri läbikäik oli 61.379 marka. Peale ſelle oli ühiſuſel oma puukauplus, mille läbikauplemiſe ſumma weel kokku ei ole wõetud. Üleüldſe oli Oulu tarwitajateühiſuſel wiimaſel aaſtal 1888 liiget. — Millal meil nõnda kaugele jõutakſe?

Lootſidele muretſetakſe kohtaſid.

Ametiſtlahkunud lootſide heaks pani Soome ſeltſkond korjanduſe toime, mille eeſotſas ajalehtede toimetuſed ſeiſiwad. Nagu teada, keelati korjandus ära. Nüüd on aga ajalehtedes rohkeſte üleskutſeid ilmuma hakkanud, milles ſeltſkonda ja aſutuſi üles kutſutakſe ametiſtlahkunud lootſidele kohtaſid muretſeda. „Työmies" tähendab ſelle kohta, et ſeda ikkagi ära keelata ei ſaa. Peale ſelle awaldawad weel kohamuretſemiſe kontorid kuulutuſi, milles nad üksikuid iſikuid ja aſutuſi paluwad kontoritele teada anda kas neil ametiſtlahkunud lootſide jaoks kohaſt teeniſtuſt ei leiduks.

Teated kaugemalt riigiſt.

Naiſterahwaſte ülikool.

Kiiewis tegi naiſterahwaſte kõrgemate kurſuſte nõukogu otſuſeks omale maja hakata ehitama. Linn on ſelleks tarwiliſe maatüki andnud. Ehitus läheks 600.000 rubla makſma ja ſeal oleks 3000 õppijal ruumi. On palwekiri ära antud, et neid kurſuſi edaſpidi Olga ülikooliks nimetataks.

Tiiſikuſe waſtu wõitlemine.

Iwanowo-Wosneſenski wolikogu on tiiſikuſehaiguſe waſtu wõitlemiſe ſeltſile 20 tiinu maad kinkinud, mille peal paks okaſpuu mets kaswab. Sinna tahetakſe tulewikus ſanatoriumi aſutada. Ühtlaſi annetas kohalik wabriku-omanik Mukaſchew ſeltſile 10.000 rubla. Andja ſoow on, et ſelle rahaga peaaſjalikult laſte jaoks ſanatorium aſutataks.

Kudas Hermogen waſtu wõeti.

„Ruſſk. Sl." jutuſtab üheſt kurwaſt looſt, mis endiſe piiſkopi Hermogeni nüüdſeſſe aſukohta jõudmiſega ühenduſes ſeiſab.

Peale ſelle, kui ſinod otſuſtas Hermogeni Shirowitſi klooſtriſſe ſaata, hakati ſeal ta waſtuwõtmiſeks ülepeakaela töötama, ſeſt taheti nii ſiſſe ſeada, et waſtuwõtmine ka kõrge külaliſe kohane oleks. Peſti põrandaid, puhaſtati pühakujuſid, walgendati ſeinu jne. Klooſtriwennad oliwad õõd läbi walwel, ſeſt igal ſilmapilgul oodati Hermogeni ſinnajõudmiſt. Kellatornis oli alati mees wahi peal. Kogu ſelles ſegaduſes unuſtati aga haige wanake Gongnitski hoopis ära, kes klooſtris armu-annetega ennaſt elatas. Wanake Gomonitski on preeſtri poeg ja oli wiimaſed kolm aastat klooſtris ſigadekarjaſeks, mille eeſt ta ainult ſüüa ſai. Ta elas majakeſes, kuhu mungad talle korda mööda kütet ja toitu wiiſiwad. Ärewuſe ajal ei tulnud kellegil wanakeſt meelde ja ta ſuri külmas toas nälga ära. Ta ſurnukeha leidis keegi ſtrashnik paar päewa peale Hermogeni ſinnajõudmiſt juhtumiſe kombel tuhjaſt toaſt.

Kalapüük Amuri jõel.

Amuri jõel on kogu Wenemaal kõige rikkam kalajaak. Seal püütakſe mitmet ſorti lõheſid, aga et neid raske, tihti hoopis wõimata on ära ſaata, ſellel põhjuſel on kalad ſeal ka otſe muinasjutuliſelt odawad. Nõnda tuli mullu ette, et 1000 kala jaapanlastele 2 rubla eeſt ära müüdi, kes neid ſõnnikuks tarwitawad. Pearaskuſeks Wenemaale kaladeſaatmiſe juures on juſt liig kõrge weohind ja pikaldane edaſiſaatmine, nii et rohkel mõedul kalu tee peal hukka läheb. Nõnda põletati mullu Nowo-Nikolajewskis umbes 1000 tündrit kala ära, mis kokku 20 000 puuda wälja tegi. Raske on ſoolatud kala edaſi ſaata, aga wärske kala ſaatmine (külmetanud näol) on weel palju raskem.

Amuri kalatööstus, mida mitu aastat edendatud, on ſiis lõpuks nii kaugele jõudnud, et jaapanlastel wõimalik on üliodawa hinna eeſt oma põldudele wäga rohkel mõedul kalu ſõnnikuks panna.

Kodumaa teated.

U. S. Mihkliſt. Tööliste puudus. Eelolewa põllutöö peale mõtlewad paljud kohapidajad ſiin hirmuga, ſeſt paljudel ei ole tarwiliſt jagu tööjõudu käes. Selle puuduſe all kannatawad niihästi talupojad kui ka mõisnikud. Wiimaſed katſuwad eneſtele nüüd põllutöölisteks wenelaſi, et, nagu nad ütlewad, eeſtlastele näidata, kudas mõisnikud ilma nendeta, kelle „liig ſuuri nõudmiſi" enam keegi täita ei jõudwat, küllalt läbi ſaawat. Märtſikuu keskel jõudſiwad wenelaſed kohale: Koonga mõiſa 5 meeſt; muiſt on perekonnaga, muiſt ilma; Kõima mõiſa 8 meeſt, mõned perekonnaga mõned üksikult. Kuid juba eſimeſed päewad näitanud, et uued tööliſed wanadega wõistelda ei ſuuda: metſas puid ja hagu raiudes jõudnud nad ainult poole ſelleſt ära teha, mis wanad teinud. Kõima mõis tahab nüüd 4 perekonda ära Sööriku mõiſa anda, kuid wenelaſed ei taha lahkuda. Koonga mõiſa pidaja kaebanud, et „need ei anna mulle ei ööl ega päewal rahu, ikka on neil üht ehk teiſt tarwis."

E. K. Tartuſt. Wiletſad ſaunad. Tartu ſaunad on wäga wiletſas korras: poriſed, kitſad, mustad ja pimedad koopad, mille wälimus juba inimeſe peale, kes ſarnaste ſaunadega harjunud ei ole, wastikut mõju awaldab. Saunades antakſe inimestele wihad, mis ju mitmeſt ſeljaſt mustuſt maha on tuupinud (kallimateſt ſaunadeſt rändawad ſeal ärapruugitud wihad odawamatesſe ja ſeal wihueldakſe nendega ſenikaua, kuni raod weel järel on.) Iſeeneſeſtki mõista, et mitmeſuguste tõbede idud wihtade abil niiwiiſi ühe küljeſt teiſe külge teed leiawad. Riidesſepanemiſe toad on poriga kaetud, nendes on ſeinte peal kastikeſed, kuhu kõwaste ſiſſe ſurudes waewalt riided kokkukämardatult ära mahuwad. Saunaſt wälja tulles ei wõi ſugugi julge olla, et ſa ſealt loodetud puhtuſe aſemel mustuſt ja tõbe kaaſa ei too. Ka mustapeſu peſemine on ſaunades moodis, ehk ſee küll ſeaduſe poolt keelatud on.

— Kerjajad Tartu uulitſatel kippuwad õige häbemataks minema. Nii wõeti 19. märtſil politſei poolt uulitſal keegi wenelane kinni, kes igat iſikut, kes temale küſimiſe peale andeid ei andnud, kõige lihtſamate Wene ſõimuſõnadega läbi ſõimas. Keegi pime käib ühe naiſe talutujel majaſt majasſe andeid korjamas. Uulitſal tõmbab ſeeſama pime häid paberosſiſid, ja nagu räägitakſe, olla ta ka hea wiinaſõber.

— Uus äri. Raamatu- ja kirjutuſematerjali äri „Студенческій Міръ" aſutamiſeks Tartusſe on Aleksandra Nefedowale Liiwimaa kuberneri poolt luba antud.

— Uus raha-aſutus aſumiſel. Karlowa eeslinna mehed kawatſewad uut wastastikuſt kreditühiſuſt awada. Sellekohaſed põhjuskirjad oliwad juba kinnituſele ſaadetud, kuid põhjuskiri ſaadeti Peterburiſt kinnitamata tagaſi, märkuſega, et ſiis wõib põhjuskiri kinnitatud ſaada, kui kõik allkirjad notariuſe juures tõeks on tunnistatud. 19. märtſil kirjutaſiwad 62 aſutajat — ſuuremalt oſalt Karlowa majaperemehed ja ettewõtjad — ſellekohaſele palwekirjale notariuſe juures alla, mis ka ſelſamal päewal uueste Peterburisſe ſaadeti.

-e. Põlwaſt. Tarwitajate-ühiſuſeſt. Põlwa Tarwitajate-ühiſuſele jõudis põhjuskirja täiendus kätte, mille järele liikmete wastutus kolmekordſe oſamakſu ſuuruſes lubatud on. Kauplus awatawat ſelle kuu lõpul. Ärijuhiks waliti praegune Peri wallawanem W. Tamm, kes nüüd wallawanema ametiſt lahkub. Nagu kuulda, on ümberkaudne rahwas, kes Tamme kui mõiſtliku ja leplikku meelega inimeſt tunneb, tema walimiſega wäga rahul. Ka ſee, et ta hea (kreiskooli) hariduſega ja warem äris tegew olnud on, laſeb temaſt kõige paremat loota. Poe tarwis üüriti Põlwa Põllum.-ſeltſi käeſt maja, mis Põlwa külas kabeli wastas on. Nagu kuulda, olewat kaks kohalikku waimulikku kubermanguwalitſuſt palunud ſelles majas kaupluſe awamiſt ära keelata, ſellepäraſt, et ſee maja liig ſurnuaia ligi on. Palwe jäetud tähele panemata;

II. Kolga-Jaaniſt. Majadeehitamiſe palawik. Meie Lutheri uſu kiriku ümbrus, mis ſenini inimeste elumajadeſt kaunis kehwapoolne oli, omandab warsti omale teiſe kuju. Sügiſel anti õpetaja wäljalt ostuühiſuſele ja piima-ühiſuſele ühe wakamaa ſuuruſed majaplatſid 30 rbl. wakamaa rendiga. Nüüd on ſinna ka mitmed eraiſikud omale nendeſamade tingimistega majade-aluſed rentinud ja materjali peale wedanud. Kui maja-aluste rentimine ikka nii edaſi kestab, ſiis on meie kiriku ümbruſel mõne aastaga hoopis teine nägu.

J. Sõrweſt. Hea hülgeſaak. Neil päewil oli ſiin ſuurem hülgeſaak. Kätte ſaadi umbes 80 looma. Mõni mees, kes neid rohkem ſai, teenis endale ilusa päewapalga, ſeſt hülge rajw on tänawu kallis: 6—9 kop. nael.

— Töölised lahkuwad. Kewade tulekuga lahkuwad ka meesterahwad Sõrweſt, et ülemaale tööd otſima minna. Eſimene luk läks maad mööda Muhuſt läbi, kuna teiſed ſiit otſekohe waikeste kalapüügilaewadega Windawi purjetawad ja ſealt raudteega Riga ſõidawad.

— Tegelaste puudus. Kui ſuurel mõedul meil haritud tööjõududeſt puudus on, näitab ſee asjalugu, et kohalik Kaubatarwitajate-ühiſus peaasjaliſelt ſellepäraſt enda harukaupluſe kinni paneb, et tegelaſed puuduwad, kes asjaajamiſe enda peale wõtkſiwad wõtta. Meil otſekui kardetakſe hariduſt omandada, ſeſt meie wanemad olla ilma ſelleta läbi ſaanud. Mujal kuuled nii ja nii palju ära tehtawat, aga meie ſeiſame ikka ühe koha peal ega tihka paigaſt liikuda. Kaubatarwitajate-ühiſus on meie ainſam ettewõte ja ſeegi edeneb õige wiſalt ning ſedagi ainult mõne üksiku iſiku ennaſtſalgawa töö tõttu. Kapitali meil leidub, aga meie ei mõista ſeda õieti tarwitada ja hoiame nagu teab mis ſala asja waguſi ega julge tegewuſesſe, kas wõi nimetatud ühiſuſesſe liikmeks astudes, tarwituſele wõtta. Oleks meil enam hariduſt, oleks meil paremad koolid, ſiis kujuneks paljugi teiſiti kui praegu. Siis käiks meie põllumehel käſi paremine: ta mõistaks paremine talu korraldada ja uuema aja nõudeid ſilmas pidada jne. Praegu kaebab ta ſagedaste, et kohaſt jutagi ei ſoawat, kuigi meie palgad ülemaa omadega wõrreldes koguni wäikeſed on. Seda ei ſaa ta mitte aru, et haritud põllumees palju rohkem ſisſe mõistab wõtta ja palju hõlpſamine igal pool elada wõib.

Omawalitſus.

Märgukiri Haapſalu linnapeale.

m. Haapſalu linnawolinikud A. Eldring, F. Blumfeldt, J. Reets ja H. Karisſon on neil päewil Haapſalu linnapeale von Kruſenſtiernale järgmiſe ſiſuliſe märgukirja ſaatnud:

1. Nagu kuberner teile teatas, lubas Riia õpekonna kurator Haapſalus 6-klasſiliſt tütarlaste-progümnaſiumi awada, wiimaſed kaks klasſi pidiwad kuſagil eraruumides peetama, eſimeſed neli aga praeguſes linna tütarlaste algkooli ruumides. Selle progümnaſiumi aſutamiſele tundſiwad kuberner ja Riia õpekonna kurator kaaſa. Omal ajal waatas koolide direktor kahele wiimaſele klasſile üüritawad ruumid järele. Seekord näitaſite Teie uueste ehitatud köſtri maja ruumiſid, millega ka koolidedirektor rahule jäi; et aga kiriku eeſtſeisjatega ſiis üürilepingut ära ei tehtud, on nüüd neid ruumiſid wõimata ſaada. Kooli awamiſe asjus jääb kooli-ülemus nüüd teadmatuſe ſeiſukorda, rahwas aga hariduſeandmiſe kohaſt ilma. Pea lõpeb õpeaasta, meil pole aga weelgi õpeaſutuſt awatud. Nagu näha, olete Teie wiſt tööga koormatud, et Teie kooliasja harutada ei ſaa. Kuna aega raiſata ei wõi ja kooli awamine wäga tungiw wajadus on, palume meie wolikogu erakorraliſe koosoleku kokkukutſumiſt ja ſeal järgmiste päewakorrapunktide harutuſele wõtmiſt:

1) Wõimalikult rutuline kooli awamine.

2) Lubaandmine, et Eldring, Karisſon ja Reets progümnaſiumi jaoks ruumiſid wõikſiwad otſida ja üürida, ning ſelleks krediidi määramine.

3) Ülemalnimetatud iſikuid wolitada tarwiliste klasſimööblite ſoetamiſeks ja ſelleks krediti määrata.

II. Haapſalus linnapanga awamiſe küſimus on weel lahtine, pealegi on ta nüüd, kus ſiia wastastikune kreditühiſus aſutati, oma tähtſuſe kaotanud. Selle aſemel wõiks linn kreditſeltſi aſutada. Tähendatud ſeltſi wajadus põhjeneb ſelles, et kõik ſupeluspaigad parandatud ſaakſiwad ning rahwale meelepäraliſeks tehtaks. Meil on lugu ſellepooleſt weel wäga wiletſal järjel. Ja ſellepäraſt wäheneb aasta-aastalt Haapſalusſe ſõitjate ſuwitajate arw. Et asjale paranduſt tuua, ſelleks on waja, et majaomanikkudel majade korraldamiſeks kredidiwõimalus ei puuduks. Praegu ſeda ei ole ning ſeda wõimaluſt wõiks linna kreditſelts anda. Sellepäraſt paneme meie allakirjutajad ette, et erakorraliſel linnawolikogu koosolekul linna kreditſeltſi aſutamiſe küſimus päewakorras oleks ning põhjuskiri rahaminiſtrile kinnituſeks ſaadetaks. Palume Teid, et Teie koosoleku päewaks rahaministeriumiſt kaks ſarnaſt põhjuskirja telliksite, niiſama ka Peterburi linna kreditſeltſilt.

Nagu teada, lubaſiwad kuberner ja Riia õpekonna kurator, et linnawalitſus hariduſe-miniſtrilt 40.000 rbl. tütarlaste progümnaſiumi ehitamiſeks walitſuſe abiraha wõiks paluda. Meie arwamiſe järele oleks tütarlaste progümnaſiumi kohaks krahw de la Gardie losſ ja ja park kõige ſündſamad. Tema wolinik Stwolonski tahab ſelle losſi pargi eeſt praegu 100.000 rbl. ſaada. Selle omandamine peaks linnale tungiwaks wajaduſeks olema. Linnal pole ſüdalinnas enam wabaſid maatükkiſid. See park tuleks ilustada ja rahwale awada. Krunt tuleks planeerida ja 200 ruutſülla ſuurasteks kruntideks mõeta, mille äraandmiſe läbi obroki peale linn ostuſumma tagaſi ſaab. Keskoſa pargiſt tuleks rahwale awada ja losſi tore hoone ning laialdane ümbrus eelgümnaſiumile, milleſt ajajooksul täieline gümnaſium tuleb, korraldada. Ostuſumma muretſemiſeks tuleks kuberneri kaudu walitſuſelt 100.000 rubla ſuuruſes pikaajaliſt laenu paluda. Tuleks meid, allakirjutajaid, wolitada, et meie krahw de la Gardie woliniku Stwolonskiga ostutingimiste üle aru pidada wõiks, niiſama ka planeerimiſeprojekti wälja wõiks töötada ja krundid nende müügihinnas takſeerida.

Seltſielu.

A-d. Wäike-Maarja Põllumeesteſelts kaupleſ 19. märtſil oma ſeltſimaja ehitamiſe 8950 rbl. eeſt Tartu ehitajameiſtri M. Pikſoni kätte. Maja peab 10. now. 1912. a. walmis olema. Töö algab peale pühi. Wäline krohwimine ja wärwimine jääb 1913. aastaks. Raske tööga on W.-Maarja mehed alganud, ſeſt ei ole kerge aſi ajakohaſt ſeltſimaja maal ehitada.

Ühistegewus.

Tallinna wäikepoepidajate ühiſus „Abi".

Ühiſuſel oli 1. jaan. 1912. a. 292 liiget. Möödaläinud aasta jooksul müüdi kaupa 620.038 rbl. eeſt läbi. Selleſt ſaadi kaſu 21 571 rbl., milleſt puhaſt kaſu 3654 rbl. järele jääb. Ühiſuſe äriſeis oli 31. detſ. 1911. a. 233 449 rbl ſuuruſes kokkukõlas. Ühiſuſe peakoosolek peetakſe 27. märtſil kell 3 p. l. Pritſimaja ſaalis ära, kus peale puhtakaſu jaotamiſe ja aruande kinnitamiſe ka walimiſed päewakorral on.

Wõru Eesti Laenu- ja Hoiuühiſus.

1911. a. aruande järele on ühiſuſel 746 liiget. Oſamakſuſid on läinud aastal 54 940 rbl., hoiuſummaſid: tähtajaliſi 250 161 rbl., jookswal arwel 106 802 rbl. Laenudeks anti 350.142 rbl., kuna puhaſt kaſu 4202 rbl. ſaadi.

Sindi Tarwitajate-ühiſus.

14. märtſil pidas Sindi Tarwitajate-ühiſus aastakoosolekut. 1911. aastal oli 86 274 rbl. eeſt kaupa läbi müüdud, milleſt 5244 rbl. puhaſt kaſu ſaadi. Puhas kaſu jagati järgmiſelt ära. 10% põhjuskapitaliks, 6% oſamakſu ja ostuſumma pealt 7%. Liikmeid oli ühiſuſel 1911. aastal 355, kellel kokku 1861 oſatähte 9305 rubla wäärtuſes oli. Neljale ühiſuſe liikme perekonnale, kes haiguſe läbi kitſikuſesſe oliwad ſattunud, määrati 3 perekonnale igaühele 15 rubla ja ühele 10 rubla abi. Siis weel karskuſeſeltſi „Sõpruſe" raamatukogu heaks 20 rubla. Peale ſelle määrati 115 rubla ſuurune ſumma ſelleks otstarbeks, et kui käesolewal aastal keegi ühiſuſe liige juhtub wabrikuſt lahti ſaama ehk haigeks jääma, ſiis temale ſelleſt ſummaſt abi antakſe.

M.

Tallinnaſt.

P. K. Liſarongid pühade puhul. 22., 23. ja 24. märtſil pandakſe Põhja-[illegible] raudtee ülema käſul liſa-reiſijaterong nr. 23. bis Peterburiſt Tallinnasſe käima. Tähendatud päewadel jõuab ſõit hommikul kell 11, 35 min. Tallinnasſe, kuna tühjad wagunid weel ſelſamal päewal kell 12, 30 min. p. l. Tallinnaſt Peterburisſe tagaſi ſaadetakſe, ilma et reiſijaid peale wõetakſe.

Nagu teada, on Tallinnaſt Peterburisſe minewad rongid alati reiſijaid täis; liiategi weel pühade eel. Kuid kõigeſt ſelleſt hoolimata — ei tea mispäraſt — ei mõtlegi, nagu näha, raudteewalitſus reiſijate ſoowidele wastu tulla, waid ſelle aſemel ſaadetakſe nagu kiuste wagunid tühjalt Tallinnaſt wälja. Kes ſelle läbi kõige rohkem rahaliſt kahju kannab, on, muidugi, raudteewalitſus, ſeſt paljud jätawad juſt tungimiſe kartuſel pühadeks maale ſõitmata.

* Läbiotſimine. Neljap. kella 12 ajal oli „Teaduſe" kirjastuſe-äris, Rüütli uul., läbiotſimine.

* Eesti Kunstiſeltſi eeſtſeiſuſesſe waliti eilaſel peakoosolekul: W. Päts, A. Birk, inſh. K. Jürgenſon, P. Parikas ja A. Mühlberg; kandidatideks pr. A. Karlſon, A. Kaſk ja adw. Wilms; nõukogusſe A. Kiwi, R. Nymann, Weizenberg, T. Usſiſoo, Poland ja Karu; kandidatideks pr. Luik-Pühmann ja Wimberg; rewisjonikomisjon pr. A. Jürgens, E. Peterſon ja Thomſon.

* Delfiinid. „Rev. Beob." teatab, et pühapäewal Hundipeal (Kalamaja taga) kalamehed 5 delfini kala (Phocaena communis), mis walaskalade hulka kuuluwad, kinni on püüdnud. Kalad oliwad umbes käewarre ſuuruſed. Neid kalu ſaab Baltimeres wäga harwa kätte.

Tööliste elu.

Lõpuarwed.

np. Kesknädalal ſaiwad Lutheri wabriku ſtreikijad kartongijaoskonna tööliſed (umbes 120 meeſt) lõpuarwed kätte. Üks oſa ſtreikijaid on juba wäljas ehituste juures tööd leidnud, mis teiste meeleolu märkſa wärskendab.

Wene põllutööliste ſisſewedu.

Esmaspäewal 12. märtſil ſeiſin Läänemaal Risti jaamas. Waewalt oli rong ſeiſma jäänud, kui ſealt juba wenelaſi ühes naiste ja lastega wälja woolama hakkas. Küſimiſe peale, kuhu wiimaſed lähewad, ſain järgmiſe wastuſe: „Kõik lähewad ſiia ümberkaudu mõiſadesſe põllutöölisteks."

Nende kauplejaks olla keegi Tallinna maamõetja B., kes ſiisſerändajad järgmiste mõiſade peale ära jaganud: Noluwere, Wigala, Jädiwere, Wanamõiſa ja Tuudi. Iga mõiſa minna 3—10 perekonda. On ſiis põllutöölisteſt tõeste nii ſuur puudus? Mitte igal pool, waid ainult ſeal, kus töö-aeg pikk, ümberkäimine toores ja palgaolud wiletſad on. Ehk küll wenelaſed eeſtlasteſt tööwiljakuſe pooleſt taha jääwad, ſiiski makſetakſe neile juſt nagu kiuste paremat palka kui eeſtlastele. Palka ſaawad wenelaſed 20 r. kuus, 1 toop ſooja piima päewas, 2 toopi tangu nädalas, 1 wakk kartulid kuus; peale ſelle prii küte. Nagu ſelleſt näha, ſaawad uued tööliſed hulga rohkem kui endiſed. Antaks ka eeſtlastele ſeda palka, ſiis ei oleks tarwis olnud wenelaſi wäljaſt ſisſe wedama hakata. Wõeraste ſisſetoomiſe läbi tahetakſe muidugi Eesti moonameeste palkaſid endiſel kõrguſel hoida.

Üks teekäija.

Tööpuudus.

me. Narwa malmiwabrik on niiſugune ettewõte, kus ſagedaste tööpuudus ennaſt tunda annab. Malmiwabriku tööliſed ei wõi iialgi julged olla, et nad pikemaks ajaks teenistuſesſe jääwad. Neil päewil anti jälle ligemale 30 tööliſele lõpu-arwed kätte. Nii jääb hulk tööliſi pühadeks ilma teenistuſeta. 21. märtſil lastakſe wabrikus kõik tööliſed pühi pidama, mis kuni 29. märtſini kestawad. Selle järele weniwad tööliste pühad ſiis 7 päewa pikaks.

Linna-tööliste kinnitamine linna kulul.

Kamõtſhanski linnawolikogu Saratowi kubermangus tegi otſuſeks kõiki linnateenijaid ja alaliſi tööliſi, kes linna-aſutustes ja ettewõtetes ametis on, linna kulul kinnitada.

Ingliſe trade-unionide kaswamine.

Nende päewade ſees ilmus Ingliſe töödepartemangu aruanne, mis eneſes ka teateid trade-unionide kohta ſiſaldab. Praegu, kus Inglismaal õige äge ja meeleheitlik wõitlus ſöetööstuſes raugemas on, oleks kaunis huwitaw tööliste organiſatſionide tegewuſt lähemalt tähele panna.

1901. aastal oli Inglismaal 1282 tööliste ühiſuſt, kuna liikmete arw 1.969 424 peale ulatas; 1910 a. aga juba 1153 trade-unioni 2435 704 liikmega. Nagu ſelleſt näha, on ühiſuste arw kümne aasta jooksul kahanenud, kuna liikmete arw ſamal ajal ½ miljoni wõrra tõuſis, mis ſelleſt tuleb, et hulk wähemaid ühiſuſi ſuuremateks kokku ſulaſiwad. Iſeäranis jõudſalt on aga ſöetööliste föderatſion, kivitööliste ühiſus ja wäljaweotööliste union kaswanud.

Kõige tugewam praeguſteſt ühiſusteſt on ſöetööliste föderatſion — 730.000 liiget.

Läti tööliste keskelt.

Liibawi lähedal Jlieni metſas oli palmipuude-pühal tööliste meeting, milleſt politſeile teada anti. Kohe ruttaſiwad linnawahid kohale, ajaſiwad koosolijad laiali ja wõtſiwad wiis inimeſt kinni.

A. Dombrowski ſaeweskis Riias lasti 300 tööliſt lahti.

„Salamondra" wabrikus Riias hakkaſiwad teiſipäewal 200 meeſt ſtreikima.

Ka „Unioni" noawabrikus on kõik tööliſed, kes wabrikuwalitſuſele terwe rea majanduſliſi nõudmiſi ette paniwad, lahtilastuks tunnistatud.

Wene-Balti waguniwabrik ſeiſab pühade puhul terwe nädali.

Witebski kubermanguſt on Liiwi- ja Kuramaale 1000 wenelaſt põllutöölisteks toodud.

Keskkooli lõpetajatele, keda põllumajandus huwitab.

Meil on Wenemaal mitu teed põllumajanduſliſe kõrgema hariduſe ſaamiſeks: ülikoolid, politehnikumid, põllumajanduſe inſtitudid ja kõrgemad p.-m. kurſuſed. Õppida on muidugi igalpool wõimalik, kui aga tahtmiſt on. Kuid kõige rohkem ſoowitawad nende ſeaſt on wiſt kaks õpeaſutuſt: Riia politehnikum ja Moskwa põllumajanduſe inſtitut.

Eſimene kõige pealt ſellepäraſt, et ta kodumaale õige lähedal on, ja ſee on kodumaa olude tundmaõppimiſe juures muidugi wäga tähtis; ſeal on ka rohkem eeſtlaſi õppimas.

Teine aga, M. p.-m. inſtitut, on kodumaalt kaugel; ſeal on praegu ainult paar eeſtlaſt õppimas (kuna lätlaſi üle paarikümne on). Kuid ometigi peab teda tähele panema, kui paremat põllumajanduſliſt õpeaſutuſt Wenemaal. Inſtitudil on kaks jaoskonda: põllumajanduſe- ja ehitustööde jaoskond. Ta on juba wana aſutus, kõige ſuurem üle ilma ja ſellepäraſt ka hästi ſiſſe ſeatud; eeskujuliku põllu-, karja-, metſa-, aia- ja meſilastepidamiſega. Õige mitmed tublid õpejõud töötawad ſiin. Peagi on oodata, et õpejõudude arwu märkſa ſuurendatakſe. Peale ſelle pandakſe inſtitudi juures tihti mitmeſuguſid erikurſuſi põllutöö peawalitſuſe eriteadlaste jaoks toime, milleſt oſawõtmine inſtitudi üliõpilastel makſuta on; näit.: mullu pandi heinamaade harimiſe, jahipidamiſe ja kalakaswatuſe kurſuſed toime. Siis weel on wõimalik Schanjawski waba-ülikooli juures toimepandawateſt kurſusteſt oſa wõtta. Mullu, näit., pandi ſeal paremate Wene õpejõudude poolt omawalitſuſe ja ühistegewuſe kurſuſed toime, mis agronomile wäga tähtſad on. Üleüldſe: kes õppida tahab, wõib julgeste ſiia ſõita. Siſſeastumine wõiſtlukſeksamiga, milles waſt kõige raskem Wene keele kirjalik töö on. Keda õpeaſutus huwitab, ſellele olen heameelega walmis ekſamide, kooli ja Moskwa elu üle lähemalt kirjutama.

K. Liideman.
Москва, сельско-хоз. институтъ.

Wõib ka Moskwa Üliõpilasteſeltſi läbi.

P. S. Teiſi Eesti ajalehti palun ſeda lahkeste ära trükkida.

Segateated.

* Senati ſeletus, et raudteed ainult ſelle maa pealt makſu wõiwad wõtta, mis ſõitja tõeste ſõitnud on. 1890. aastal tegiwad kõikide ametkondade aſemikud raudteede tarifikomiſjonis otſuſeks, et kõik Wenemaa raudteed, millel kahe peajaama wahel peatuspaigad on, ſõitjate käeſt, kes nendesſe peatuspaikadesſe ſõidawad, kuni lähema kaugema jaamani ſõidumakſu wõiwad wõtta. 20 aasta jooksul on raudteed kõik ſeda makſuwõtmiſe õiguſt tarwitanud. Keegi Omer Ofende, kelle käeſt Haſenpothi raudteel ſelſamal wiiſil makſu kuni lähema kaugema jaamani wõeti, kaebas kohtusſe, et temalt rohkem ſõiduraha on nõutud kui tema werstaſid ſõitnud on. Kohus otſustaski raudteewalitſuſt Ofendele ülearu nõutud raha tagaſi makſma. Aſi läks raudteewalitſuſe edaſikaebtuſel ſenatisſe. Nüüd on ſenat otſustanud raudteewalitſuſe kaebtuſt tagajärjeta jätta, ſeletades, et ſeaduſes ette ei ole nähtud, et reiſijate ja kaupade eeſt ſelle maa pealt ſõiduraha wõiks wõtta, mis nad mitte ſõitnud wõi weetud ei ole. Tarifikomiſjoni korraldustel, olgugi et nad walitſuſe ſeaduste ja korralduste lehes ära oleksiwad trükitud, ei ole weel ſelle läbi ſeaduſe jõudu.

*Kooliõpilastele raudteel aastapiletid. Siiamaani anti kooliõpilastele alandatud hinnaga aastapiletid ainult ſuuremate linnade wahel ſõitmiſeks. Et aga kõige hädaliſem piletitetarwidus juſt alewite, külade ja teiste maakohtade õpilastel on, kes lähematesſe kooli-elu punktidesſe kooli ſõidawad, ſiis tahab teedeministerium nüüd ka kreiſilinnade ja wähemate keskpunktide waheliſi aastapiletid ſiſſe ſeada. Sellekohane küſimus on juba komiſjoni antud.

* Hiinlaſi tuuakſe ſiiski. Nagu teada, tunnistaſiwad Sakſa lehed teate hiinlaste ſamoonakateks toomiſe asjus waleks. Nu aga kirjutatakſe „Olewikule" Kaugelt Idaſt, et ſealſed lehed teawad kõneleda, et Balti paruni proowiks 300 perekonda hiinlaſi omale tööle on palkanud ja Wene walitſuſe ſõidu ja töö luba muretſenud.

* „Eesti Muſeumi lill." Eesti Muſeumi korjajate koosolek peeti 16 „Wanemuiſes" ära. Otſustati Eesti kohta ſaadetud piltide kogude eeſt auhind määrata, Eestimaa kubernerile, kes aastal wanawara korjamiſele takistuſi te jajate nimekiri ſaata, Eesti Kirjanduſeſelts kujul maale uſaldusmehi ametisſe ſeadi maal wanawara korjamiſt kergendaſi nawu ſuwel ärapeetawatel „Wanemui kurſustel ſeletuſt muſeumi kohta anda ja pikuõit, mis Tartu kui ka Tallinna näit üle 2000 rbl. ſisſe tõi „muſeumi-lilleks" ja ka Narwas laulupidu ajal müügiks luba küſida.

* Jääolud ja laewaſõit. Tallinna laht on praegu pooleldi ajujääd täis, kuid ſee ei takista mitte laewaſõitu, ſeſt et ajujää wäikestes tükkides on. Pärnu ſadam on, nagu ſealne Sakſa leht teatab, peaaegu jääſt waba, kuid laht on weel kõwa jääd täis. Ainult Tahkuranna ja ja Uulu all paistab lahtine weſi. Pärnu jõel on jää tänawu pikkamiſi ära ſulanud, nõnda et jäämineknt tõega olnudki ei ole.

oh. Mõis põllupanga kätte. Wana-Wändras olew Maſſu mõis läks hiljuti ostu teel põllupanga omanduſeks. Tähendatud mõis on üks kõige paremateſt korrasolewateſt mõiſadeſt terwes Pärnu kreiſis. Mõis on põllupanga poolt 100—110 wakamaa ſuurusteks taludeks jagatud, kuna mõiſa keſk hooned umbes 150 wakamaa maaga mõiſale edaſi jääwad. Mõiſamaad on juba ära antud, ostuhinnaks 50 ja 55 rbl. wakamaa. Et maade peal majaſid ei ole ja maadewõtjad pea ſuurem jagu täitſa ilma waranduſeta iſikud on, ſiis on aſujatel ſuurte puudustega wõidelda. Mõiſa ſuurus on 1500 wakamaa ümber.

* Wanade kooliõpetajate painkiſaamiſe asjas teatab „Pwl." kirjaſaatja Peterburiſt, et ta ühe wana kooliõpetaja palwe peale hariduſeministeriumis on käinud, et küſida, miks wanad kooliõpetajad ſeni weel painkikasſaſt midagi ei ole ſaanud.

Wastatud: „Eesti- ja Liiwimaa kooliõpetajad on oma teenistuſe aja kohta õpetajate ehk jälle wallawalitſuste tunnistuſed ſisſe ſaatnud, ehk ka mõlemad. Neid tunnistuſi ei wõi aga ministerium praegu weel tõendawateks pidada. Alles päraſt pühi tuleb hariduſeministeriumi nõukogus küſimus tamiſe ja otſustamiſe alla, kas ülem ſuur tõendaw tähtſus eelpool nim mentidel olla wõib. Wäga tah neid tõendawateks arwatakſe, ſeſt mas kubermangus aſutuſed olemas on: Eesti „ülem (kuberm.)koolikomiſjon Tallinnas" ja Liiwimaal: ülem maakooli-kohus Riias, kelle wõimupiiridesſe niiſuguste tunnistuste wäljaandmine käib. Sellepäraſt on tingimata ſoowitaw, et kooliõpetajad õpetaja ja wallawalitſuſe tunnistuste aſemel teiſed tunnistuſed nimetatud koolikomiſjonideſt wälja nõuakſiwad ja rahwahariduſe ministeriumi, rahwakooliõpetajate painkikasſasſe toimetakſiwad."

Kõned Eesti Rahwa Muſeumi mõtte ſelgitamiſeks.

Muſeumi juhatus tahab maal ja lin kõnekoosolekuid toime panna, mille ſihiks ſeumi mõtte ſelgitamine on. Seniajani nelejad Muſeumi pea täieste ära u Selleſt tuleb ſiis ka, et meil weel ſelleſt aru ei ſaada, mis ſee E. R. M ja mis ta tahab. Kõned on ſelleks et näidata, et E. R. Muſeum ſugug ſurnud asjade kogumiſe kohaks ei ole, ta meie elu ja edenemiſega lä ühenduſes on.

Kõne-aineteks oleksiwad eſialgu:

1) Mis on E. R. Muſeum ja mis ta tahab.

2) Muinasajateadus eeſtlaſe maalt.

Kummagi kõne ſelgitamiſeks on 50 u pilti.

Kõneleja wõtab koosolekutel ka rah andeid ja wanawara Muſe heaks wastu. Nõndaſamuti wiib kõneleja ſega ka paremat kirjanduſt jne. müümiſeks kaaſa ja annab üksikutele maategelastele wanawara korjamiſes juhatuſt.

Kõnedega tahetakſe kohe alguſt teha. Ku nüüd mõni ſelts niiſuguſt koosolekut toime ſoowib panna, ſiis teatagu ta ſelleſt kõnelejale warakult, et ta wastata teaks, kas ta ſel päewal ſaab minna. Koosolekud wõiwad laupäewa õhtul ja pühapäewadel olla.

Seniajani on ſeltſid kõnepidajaid ſelle tingimiſega ſaanud, et nad kõneleja reiſikulud ära taſukſiwad. Muſeumi juhatus tahab ka ſelle põhjusmõtte järele käia, ſeſt et ainult niiſuguſel tingimiſel tal wõimalik on kõnelejat wälja ſaata. Peale reiſikulude tuleb weel 150 kop. udupiltide näitamiſe kuludeks makſta.

Seks korraks, kui ühel ſeltſil niiſuguſe kõnekoosoleku toimepanemine ehk kudagiwiiſi raske on, on ſoowitaw, et lähedalolew ſelts abiks astuks. Niiſuguſel juhtumiſel wõiks ruſes kahes kohas kõnekoosolekuid panna (näit. ühes laupäewal, teiſes pühapäewal).

Kõneleja adr.: Tartu, „Postimehe raamatukauplus. A. Tõllasſepp.

Tööstus ja kaubandus.

px. Tööstus on Paides ſoikus, ſeſt et ſeal kuni wiimaſe ajani wabrikuid ei olnud. Uus tikuwabrik teeb alles proowi. Ka uus aur ehk motor-jahuweski teeb juba ühe paari kuudega tööd. Lubatakſe motorile paari kiwe järele panna, kui aga wedada jõuab. Paidesſe oli ſeda hädaste tarwis, ſeſt et ſeal ainult üks weſiweski on ja ſeegi „ſtreikis" tihti weeruduſel.

eater „ESTONIAS“.
wõtte teiſel pühal 26. märtſil
Wiimaſt korda:

laseparun.

operett 3 waat.
tus punkt kell 3 p. l.
3 korda:

ngus Nicolo
ehk
en elu.

F. Wedekindi 3-waat. näitemäng 9 piltis prologiga.
Hakatus punkt k. 8 õht.

Kolmandal lihawõtte pühal 27. märtſ.
2. korda:

Rannalapsed.

H. Sudermanni näitemäng 4 waat.
Hakatus punkt kell 8 õhtul

Eesti teater „ESTONIAS“.

Kesknädalal 28 märtſil 1912. a.
Kapellmeiſter hr.
A. Wirkhauſi
benefiz.

Proua Lulle Wirkhaus-Sakki (Leipzigi konſerwatoriumiſt) ja prl. Berta Frankle (Berlini konſerwatoriumiſt) külaliskäigu etendus.

Esimest korda:

„Muusikamehe tütar“
(Das Musikantenmadel) B. Buchbinderi 3 waat. operett. G. Jarno muuſika. Näitejuht P. Pinna. Muuſikajuht kapellmeiſter A. Wirkhaus. Kesel — pr. Lully Wirkhaus-Sakk. Brigitta — prl. Bertha Frankle. Suurendatud orkeſter (23 mängijat) arfe: pr. A. Maius.
Hakatus kell 1/29 õht.

Piletite ja laulusõnade eelmüük Kiesemann ja Öbrei muuſikariiſtade kaupl. ja etenduſe päewal teatri kaſſas.

„Pandorini“ ruumides.

lihaw. p. 27. märtſil 1912. a.
ängu-õhtu
Uus! järguline
TS,
Mascatin, Amori poſt.
Piletite hinnad (ühes tantſuga): I ja II rida 75 kop., I pl. 50 kop., II pl. 35 kop.
Hakatus punkt kell 8 õht., lõpp kell 3 öösel.

„Walwaja“.
Reedel 23 märtſil k. a.

kõne-õhtu.

Kirjaniku Käthe Sturm- „Naisterahwas“ ja annab itte A. Melsas imised. Algus kell 10 kop. Eestſeiſus.

---

muuſikaliſe
ORI“.
pühal 19 märtſil k. a.

du-õhtu.

Eeskawa:
Sinebe koori kontſert.
prillantid.
ulugemine, H. Wiidas.
ettekanded, E. Öhmann.
mäng: „Rebaſe jaht“
TANTS.
ti ja Amori poſt.
8 õ., lõpp k. 3 ö.
ad: we eter 50 kop.,
ſter. 35 kop.

el päeal 27. k. a.

-peakoosolek.

Päewakord:
liikmete kinnitamine.
l. a. aruande läbiwaatamine.
a kinnitamine.
1912. a. eelarwe läbiwaatamine.
liikmete walimine.
ſjoni walimine.
teatri „Estonia“ oſatäitede liikmete ja wolinikkude
teatri oſaühiſuſe
Mitmeſugused läbirääkimiſed.
kõiki liikmeid ilmuda
1732 Eestſeiſus.

„Walwaja“.
lihawõtte teiſel pühal 26. märtſil
näitemäng:

kadunud paradiis“.

Fulda 3-waat. näitemäng.

TANTS,

lilled jne. Muuſika algus näit. algus kell 1/29 õht.
Piletite hinnad: 50, 35 ja 25 kop.
tid on eelmüügil „Walwaja“ hoidaja juures.

lihawõtte kolmandal pühal 27. märtſ.

Lastepidu.

kawas on: lastekoori laulud, ſoolo, ilulugemine, bala- kwartett, Eeſti tants „Kaera“, näitemäng: „Wali“, tants, ringimängud j. m.
Hakatus kell 3 p. l.
Siſſepääs: laſtele 16 kop., täiskaswanutele 20 kop.
Eestſeiſus.

T. Esperantiſtide-grupe
„Walwajas“
W. Pärnu maant. nr. 31.
Kesknädalal 28. märtſil 1912. a.

Kõne

Imedemaa „Kalifornia“ üle ühes 200 wärwiliſe udupildiga. Kõneleb ameeriklane D. E. Parrish Esperanto keeles. Kõne tõlgitakſe Eeſti keelde. Algus punkt kell 9 õhtul. Siſſeminek 15 kop.

Tall. Eesti Käsitööliste Awitamiseselts.
Lihawõtte 2. pühal 26. märtſil

perekondlik õhtu
Kanuti gilde saalis.

Hakatus kell 1/29 õht.
Eeskawa:
1) Muuſika.
2) Neiudekoori laul.
3) Soololaul, pr. Wirkhaus-Sakk, Leipzigi keiſerliku konſerwatoriumi õpilane.
4) Duett.
5) Soololaul (ſopran), neiu Trautwach.
6) Xilofoni mäng. hr. Ärm.
7) Naljalaulud hr. Öhmann.

TANTS.

Piletid: ſeltſi liikm. ja naisterahwad 40 kop.

Eestimaa Käsitööliste Awitamiseselts.
Lihawõtte wiimaſel pühal 27. märtſ. „Lootuſes“.

Perekonna-õhtu.

Eeskawa:
1) Muuſika.
2) Laulukoor.
3) Hr. Wiidaſe naljaettekanded.
4) Herrade Weldermanni ja Kajemetſa dialog.
5) Komöödia: „Ühe tuaſürilised“ hr. Roſefeldi juht.

Lõpuks tants, Amori poſt, konfetti jne. Hakatus kell 1/29 õht., lõpp kell 3 öösel.
Piletid: ſeltſi liikmetele ja nende naiſtele 30 kop., wõõraſtele meeſtele 50 k. ja naiſtele 40 k.
Liikmed, kellel 1912. a. liikmekaart ette näidata on, wõiwad 2 naisterahwaſt ſiſſe tuua. 1759

---

16. Tallinna matmisekassa

erakorraline
peakoosolek

on wiimaſel lihawõtte pühal, 27. märtſil k. a. Pritſimaja ſaalis kell 1/210 hom.

Päewakord:
1) Likwideerimiſekomiſjoni lõpuaruande läbiwaatamine. 2) Liikmetele ärajagatud raha wäljamaksmiſe aja ja korra arutamine.

Tähendus: Kui kell 1/210 täielik arw liikmeid mitte ei ilmu, ſaab kooſolek tund aega hiljem, kell 1/211 ära peetud ja on otſuſe wõimuline, ilma ſelle peale waatamata, kui palju liikmeid on tulnud.

Krim aſt, Pjatigorskiſt ja Kislowodskiſt, Wenemaa iluſamateſt ſuwitusohtadeſt on praegu pildid waatamiseks
fotoplastikonis,
Wäike Karja uul. Oskar ja Ko. päewapilditöökojas. 1776

Dr. J. Israelsohn.

Wõtan kõikſugu haigeid, iſeäranis naha- ja ſuguhaigeid (ſüfilis ja naawahaigeid) waſtu. Kõnetunnid iga päew kella 9—11 e. l. ja 7—9 õht. Suurel Tartu maant. 1 k. 3. 210

Kauaaegne wannutatud adwokati kirjatoimetaja kirjutab kõikſugu

palwekirjasid

ja annab nõu kohtuaſjus Wäike Paleena uul. nr. 4, hoowi ſees majas. Igapäew kella 3—6 p. l. ja pühap. kella 10—3

Meesterahwas, kes 1718

Inglise keelt

hästi kõneleb ja kirjalikult oskab palub oma teeniſtuſt. Adr.: Jaan Gepr. Pedriga küla, A. Jõai.

Minu kolme nädalane keedu- ja majapidamiſe

kursus

algab 2 aprillil Rakweres, Wakk nat nr. 12. Üleſandm. wõetakſe ſeal ſamas waſtu.
1753 Pr. Adelin Tannb um.

Minu uus ilmus trükiſt:

Naisterahwas
süüpingis meeste ees.

Kirjutanud J. Järw. Hind 15 kop. Pealadu Tartus „Olewiku“-kontoris. Tallinnas Ueri raamatk., Wiljandis Sõõlalepa raamatk., Peterb. „Ühiſelu“ raamatuk., Офицерская, 5. Moskwas Скорняжный пер. 25. Jällemüüjatele harilikud protſendid. 564 Aupaklikult J. Lätte.

Talukoht on müüa

Killi külas, 12 werſta Jamburiſt. Maad 13 deſſat. ja hooned peal. Selles talus on 2 1/2 deſſatini palgimetſa ja Ameerika turbaidega ja alatiſe weega weskiwesi. Talukohta wõib üksikult ehk weskiga ühes oſta. Kirjalikult ehk ſuuſõnal küſida: Narwas Iwani poolel tuuleweski möldrilt, ehk Killi külas J. Mägi'lt.

Haapſalus

õpipoissi

tarwis. Adr.: A. Awiku trükikoda.

Tarwitan kohe õppinud lubjaahju ja paemurra

töömehi

hea palga eeſt. Accъ. Kiltſi. A. Rüütel.
169

Tööingliat ja
õpipoiſſi
on kohe tarwis tõlaſepa töö peale. J. Leinberg. Тапсъ. 1741

Kingseppa
tarwitatakſe kuu peale Liiwalaia uul. nr. 6. 1716

Noor naisterahwas,
kes Eeſti keele õigekirjutuſt ja grammatikat häſti oskab ja ka teiſi keeleſid tunneb, wõib kohta ſaada. Küſida ſ. l. tal.

Mõiſaküla Kaubatarwitajate ühiſus tarwitab wiibimata wilunud, kautſjoniwõimuliſt

ärijuhti.

Palga alammäär 40 r. kuus, prii korteri, kütte ja walguſtuſega. Üles anda kirjalikult ehk ſuuſõnal teadetega endiſe teeniſtuſe ja minewiku kohta. ст. Мойзекюль, Лифл. г. 1784 Eestſeiſus.

Pagari-äri
on rendile anda Sillamäe ſuwituskohal. Küſida Reino kauplusest wp. Baltiapa. Seal mas tarwitatakſe kaupluſe õpipoiſſi. 1789

Kontoripulti
ſoowitakſe oſta. Teatada ſ. l. t. ſõna „Pult“ all.

Soowin oſta pruugitud
scharabani
rataſtega Wana Kalamaja uul. nr. 1, nr. 5, nr. 17.

Lagedi küla
piimad wälja rentida.
Soowitaw olels, kes linnas waſtu wõtaks. Kaubelda 27 märtſil. Teaduſt ſaab Kallmari poeſt. 177

Wiisakas poissmees
wõib korterit ſaada Pagari uul 4, krt. 6. 178

Ehituskrunt
müüa. Teatuſt ſaab S. Laagri uul. nr. 9, k. 4. 1777

Meierei tööriistad
on haiguſe päraſt müüa, ka piimakokkutulewas kohas ja maja ühes põllu ja heinamaaga 9 tiinu ſuur, ühe aaſt. kontrahiga wälja rentida. Hind 70 rbl. Kaupa teeb iga päew kuni aprillini G. Grunberg, üle Kutſi jaama, Awere külas.

Motorweski
maakohaga ja muude hoonetega ehk müüa ehk pikema aja peale rendile anda. Seal wõib ka ühte uut 1000 tuhat ette wõtta, mis 10—20 rbl puhaſt kaſu päewas annab. Järelkuſimiſed ühes 7 kop. margiga: adr.: Феллинъ, Лифл. губ. E. Reſaarele. 1783

Punaſel uul. nr. 6, Punaſe majaka lähedal on
maja odawalt müüa.
Seal ſamas on ka wähe pruugitud peſit müüa.

Maja müüa,
Drewingi uul. 17, 2000 rbl eeſt. Kaupa tehtakſe Wittenhofi uul. 27, krt 17

Kewadekübaraid
naisterahwaſtele, garneeritud, ja ka wanu umber; tanuſid, rietumite kleitiſid jne. odawalt S. Ameerika uul. nr. fort.

Soowitan juures wäljawalikus kõige uuemat moodi
kewadekübaraid.
Wanad warwitakſe, wormitakſe, garneeritakſe häſti ja odawalt.
A. Meepak.
Tütarlapſed ja õpilapſed

KÕIGE PAREM ROHI JOOKSWA INFLUENTSA ja KÜLMETAMISE WASTU ON
PAIN-EXPELLER
ARSTI WALITSUSE POOLT LUBATUD
SAADA IGALPOOL. PEALADU
F. AD. RICHTER ja Ko PETERBURIS NIKOLAEWSKAJA 16.

Tallinnas A. Wiedneri juures

Looſimiſed wäeſel ete heatel! Puhtas rahas makſetakſe I ja II wõidud, muud wõidud ſaawad kuld-, hõbe- jne. aſjades. Pileti hind 75 kop. Poſtiga 6 piletit 175 kop., 10 piletit 288 kop. jne. Järelmakſuga ei ſaadeta. Adreſs: Члену сор. М. С. Д. П. Вѣд. учр. Императрицы Маріи, К. М. Янсону, Валкъ, Пушкинская 7.

Odawam, kergem ja puhtam kui ſeebi ja ſoodaga on taime-ſooda ſeebipulbriga

Suce'ga

peſu, põrandate ja nõude peſemine. Magiſter Wieckmanni peſupulber on juba kaua aaſtaid majapidamiſes peſumajades, haigemajades ja inſtitutides kõige parema tagajärjega tarwituſel. Selle üle on aſutuſte juhatajatelt: profeſſoritelt ja arſtidelt tunniſtuſed. Suur abi peſu hoidmiſeks. Nõudmiſel pool.
W. Wieckmann, Peterburis, Derewoskaja uul. 8 Telefon 279—42.

Juuksepatsid

ſuures wäljawalikus, kõigis wärwides ja igaſuguſte hindadega on odawalt ſaada Wäike Pärnu maant. nr. 23, Amalie Kirſtin. 1785

! Odaw ja tore !

meester. ja naisterahwa,

koolipoiſte, kui ka laſte walmiſtehtud riideid, meesterahwa palitud, naisterahwa mantlid täiskaswanute ja laſte keepiſid, jne.

suures wäljawalikus

ja kõige uuemas kujus. Tehtakſe mõedu järele laitmata iſtumiſes.

Walmisriiete kaubamaja
S. Schwarz,
Harju uul. nr. 29, aſut. 1880.

ANKRU PILLID
SANATURIN
UUEM ROHI TERAWA JA WANANENUD TRIPPERI WASTU. LÜHIKESE AJAGA PEHMENDAB WALU EI RIKU SEEDIMIST. ARSTI WALITSUSE POOLT LUBATUD. SAADA IGALPOOL. PEA LADU
F. AD RICHTER JA Ko PETERBURIS, NIKOLAEWSKAJA 16
Pealadu
A. Wiedneri juures Tallinnas.

Talurahwa põllupanga abil müüdakſe talukruntide wiiſi maad. On ſaada wäikſeid mõiſaid, weskeid jne. Adreſs: Maadehmüümiſe wahetalitus Walgas, K. M. Janſou, Puſchkini uul. nr. 7.

Odaw wäljamüük

kestab ainult lühikene aeg.

Igaſugu moodi- ja pudukaupa walmisriiete peſu- ja plauſeriiet ſoowitab juures wäljawalikus
P. Pantſep
Narwa m. nr. 33 P. S. Meesterahwa ja naisterahwa manikeenid (kebad) igas ſuuruſes.

---

brennabor rattaid

Ajent Tallinnas, Rud. Paſjup. Pikal uul. nr. 3, kõnetraat 443.
156

Peeglilaastisi
ja
raamidega peegleid
soowitab igas suuruses odawalt
Joh. Lindemann,
Rataskaewu uul. nr. 8.
Kõnetraat 307

Pühadeks

ſuur kogu toredaid kunſtpiltiſid- ja poſtkaarta, lõhnaõliſid, keepiſid ja mitmeſuguſid kunſt- ja iluaſju on kohale jõudnud ja müün odawate hindadega

Alex. Uferi
raamatukauplus Mune uul. nr. 7. 1705

Liimimise pulber „Gloria“

liimib kõik metall-, portſelan-, klaas-, wi- ja puuaſjad kinni. Tule- ja weekindel. Hind 20 kop.

Roosteplekkisid

ſaab riiete ſeeſt wälja rooſteplekkide „Ime“, ilma et riidele kõige wähematki kahju teeks. Hind 20 kop. Saata kõigiſt rohu- ja wärwikauplustes. Pealadu W. Schuraiewitſch'i juures Tallinnas W. Wiru uul. nr. 6.

I. Hollenderi

lõhnaõlide ja ſeepide wabrik Peterburis, ſoowitab oma ſaaduſi kõigekõrgemas wäärtuſes:

Mandli kreem, tarwitatakſe näo peale, tooſi hind 30 k., 60 k. ja 1 rbl.

Kreem Amikos, tedretähnide wiſtrikude ja kollaſte plekkide waſtu näo peal. tooſi hind 1 rbl 25 kop.

Hinin-Kastori, pumat. paneb häſti juukſeid kaswama, tooſi hind 30 ja 50 kop.

Kõik ülemalnimetatud ſaaduſed on igas apteegis, apteegirohtude, wärwi ning lõhnaõlide kaupluſes ſaadawal, mille oſtmiſe juures aga firmat „J. Hollenderi“ palume meeles pidada, kes oma ſaaduſte kõrge wäärtuſe ja wõrdlemata hea omaduſe eeſt waſtutab.

Ainuke Kinunenni Eleopatri juukſekaswatamiſeõli, eſimene maailmas oma hea omaduſe ja kauaſe ea pooleſt on antud lõhnaõlide ja ſeepide wabrikule „J. Голендеръ“ С-Петербургъ, Разъѣзжая № 15.

Dr. Schindleri — Barnai
Marienbadi reduktſion-pillid

rasswaminemise

waſtu

ja kõige parem närgendamiſe abinõu. Ehk ſiiſepatt punaſtes karpides tarwitamiſe juhatuſega. Müügil kõigis apteekides ja rohukaupluſtes. 318

Tallinna karskuseseltsi „WALWAJA“
ſpordi-oſakond.
3. lihawõtte pühal, 27. märtſil 1912. a., Walwaja ruumides, W. Pärnu m. 31.

Aastapidu.

Eeskawa. 1. Muuſika — keelpillide orkeſter. 2. Turnimine ja m. ſpordi ettekanded. 3. Sopran ſoolo, neiu Benda (operilaulj. Sakſa teatriſt). 4. Soololaul „Ave Mariaſt“ Ch. Conradi. Proua Limberg-Pumbo ettekanne, klaweri, harmoniumi ja cello ſaatel. 5. Kupled hr. Piſtol'i (Sakſa teatri operilaulja) poolt. 6. Naljamäng „Prokuröri äpardus“ 1 waatuſes. 7. Soololaulud hr. Säälik („Estonia“ operetilaulja). Nalja ettekanded — hr. Gerber (komiker Sakſa teatriſt). 9. Duett — proua Limberg-Pumbo ja hr. Hanſeni („Estonia“ näitleja) poolt. 10. Nalja ettekanded — hr. Trilljärw („Estonia“ komiker). 11. Tants, konfeti, ſerpentin, Amori poſti ja elawa lilledega. Saal on iluſtatud.

Hakatus kell 1/29 õhtul, lõpp kell 3 öösel.

Piletite hinnad ühes tantſuga: I ja II rida 1.50 kop., I pl. 1 rbl., II pl. 75 kop. ja III pl. 50 kop. Ainult tantſuks meeſter. 75 kop., naiſter. 50 kop. Piletite eelmüük „Lioni kalewikaupluſes“, Harju uul. nr. 21.

Tallinna Jaani kirikus kolmandal ülestõuſmiſepühal 27. märtſil 1912. a. kell 6 õhtul

laste laulu-õhtu.

Kaastegewad: laſtekoor, meeſtekwartett ja ſoliſtid. Siſſeminek: 50 kop. ja 20 kop. 1719

„Lootus“. 2. lihawõtte pühal 1912. a.

Pidu-õhtu.

Hakatus kell 9 õhtul.
Piletite hinnad: ſeltſi liikmed ja naiſter. 50 kop., wõõrad meeſter. 75 k.
Pühapäewal 1 aprillil 1912. a.

Erakorraline peakoosolek.

Hakatus kell 4 peale lõunat. Eestſeiſus.

Aktſiaſelts, millel üleſandeks on niihäſti Wenemaal kui ka wäljamaal igaſuguſte kaupade transporteerimiſt, tollimakſu ſiendamiſt igaſuguſte kaupade ja produktide oſtmiſt ja müümiſt Wene ja wäljamaal toimetada ja mitmeſuguſid wahetalituſi täita, otſib wilunud ja kautſjoniwõimuliſi eſitajaid. Pakkumiſed ühes tegewuſ-haru äratähendamiſega, eluloo kirjelduſega jne. palutakſe adreſſeerida С-Петербургъ второе отдѣленіе, предъявит. паспортной книжки № 480

Berlini magasin

on naisterahwa ja meeſterahwa walmisriiete pooleſt kõige ſuurem Tallinnas ja ainukene, kes häſti iſtuwa wälimuſe ja iluſa moodi eeſt Keiſerliku aurahaga diplomeeritud, ka igaüks on ſelleſt aru ſaanud, et ſee õige on. Palun kõiki waatama tulla!
Berlini magasin. A. TAUB. Suurel Karja uul. nr. 15.
Pihla'a raamatukaupluſe waſtas 1780

Kõige odawam koorelahutaja maailmas!

koorelahutaja „Diabolo“,

lahutab 100 toopi piima tunnis. Koorelahutaja „Diabolo“ on oma lihtſa ehituſewiiſi, waſtupidawuſe, tööheaduſe jne. pooleſt laialt tuntud ja teiſteſt ſellekohaſteſt wabrikutaaduſteſt kaugel ees.

Hind ainult 42 rubla.

Iga põllupidaja, kes oma karjaſt kaſu tahab ſaada, ſee oſtku omale ainult „Diabolo“ koorelahutaja. Pealadu T. Regaſtik, Keilas, ст. Кегель.

Rud. Paſjup'i
nues lukkſepa- ja mehanika-töötoas
Brokusmäel nr. 5, kõnetraat nr. 643,
tehtakſe wäga korralikult järgmiſed tööd

Metallide ſaoſt ka puu treimine, nii kui kõikſuguſed kruuwid, kruuwulgad (Gewindebohrer) maſina ſilindrid, kolbid ja nende rõngad

Uus! karaſtatud teraſe treimine ja ſuurel hulgal mahalihwimine. **Freeſimine** hammasrattad, wälja õõneſtamiſed, nuudid, ſuuremal hulgal mahalõikamiſed lühemad hööwelhamiſed j. m.

Jalg- ja motorrataste parandamine. **Uus!** Teras- ja raudaſjade (ſtobberimine) kõige kindlalt mitte kui taskakellade kapſlid pööſtewad, jalutuskepid j. m., wäga ilus ja waſtupidaw.

Lukud, wõtmed, nisud ja muud lukſepatööd. **Priimuste parandamine.** Uuemate maſinate abil 100 puhas, 100-jõud ſuur selle läbi hinnad odawad. Wahetalitus wäikſe taſu eeſt uuemate metallitööſtuſe maſinate ja abinõude tellimiſeks nii kui frees puur ja lihwimiſmaſina treipingid ſhurg-lihwid wäga-ſpiralpuurid Ameerika univerſal-paralell kruuſtikud, õhupuhaſtajad j. m.

Nõjatundlik nõuandmine.

Mis tarwis raiskate teie ilmaaegu oma raha

ja oſtate kalliſt ubakohwi? Sellepäraſt, et teie ei tea, et

Kathreineri Kneippi linnasekohwi

nõndanimetatud hea maitſeb, ſeal juures aga wäga odaw ja terwe on. Tehke prooowi ühe katſega

See on teie oma terwise pärast!

G. Mangelsdorf, Riias.
1687 Oſakonnad:
Kathreineri linnakſekohwi wabrikud.

Tarwitage juhtumist!

Suure tagawara päraſt müüdakſe **päewapildi-aparatisid** kuni jaaniwäewani 10—30% alla wabriku hinna T. Tiedermanni päewapildi-materjali kaupluſes.
:: **Harju uulitsal nr. 48, Tallinnas.** ::
Iga aparat wõib töökojas ſaada ſoowi peale järel proowitud.

Gustaw Päsi saapakauplus

Narwa maanteel nr. 21,

ſoowitab ſuures wäljawalikus häid oma tehtud kui ka kuulſamate wabrikute ſaapaid ja kingaſid ſuures wäljawalik. wanadele ja laſtele, iſeäranis häid peſileeſte kamaſſiſid ſuures wäljawalikus. Pealeſelle: Wene-Ameerika gummikaloſſid, paelaſid, kreemi, gummiplekid jne

Austuſega

Gustaw Päs,
Narwa maanteel nr. 21.

---

s/s „Riga“ kapt. Roſefeld
laaditakſe kohe peale lihawõtte pühaſit Riiaſt — Tallinna jaoks. Laadung üleſandmiſt wõtawad waſtu ja annawad lähemaid teateid. Riias: „Riia Laewaſõiduſelts“
Tallinnas: Carl F. Gahlnbäck.

Hasti töötaw ilma wõistluseta

ä r i

on ettetulnud juhtumiſte päraſt **odawalt** müüa. Pakkumiſed „P. 1000“ all ſelle lehe talituſele ära anda.

Wene riigi wõidulaenu piletid!

Igal looſimiſel I wõit 200.000 rbl., II wõit 75.000 rbl., III wõit 40.000 rbl., IV wõit 25.000 rbl., kolm wõitu, igaüks 10.000 rbl., wiis wõitu, igaüks 8000 rbl. jne. Piletite kalli hinna päraſt on wõimalikuks tehtud ka wäikeſe rahaga looſimiſeſt oſa wõtta: 1/20 oſa wiieſt piletiſt 3 rbl. 50 kop. 1/20 oſa kümneſt piletiſt 5 rbl. 55 kop., 1/40 oſa wiieſt piletiſt 2 rbl. 5 kop. Ka wõib täis pilet järelmakſuga oſta. Eſimene ſiſſemaks 50 kop. ja ſiis igas kuus 10 rbl. Looſimiſed on iga aaſta 2. jaanuaril, 1. märtſil ja 1. mail. Wõitnud numbrite nimekiri ilmub iga Wene, Eeſti, Läti jne. ajalehes. Adreſs: К. М. Янсонъ, Валкъ, Лифл. губ. Пушкинская № 7.

„Kokenhofi“ õlleladu

Telefon 251. Dunkri uul. 4.

Soowitab lihawõtte pühadeks auſtatud tarwitajatele tuntuid, wäga headmaitſeliſi **õlleſid,** niiſamuti limonadiſid, kwaſſi, kuulſa profeſſor Bilzi puuwiljajooki **„Sinalkot“** jne. kodu kätte ſaates odawate hindadega
Aupaklikult

Telefon 251. **H. Lange,** Dunkri u. 4.

Kööſner
P. Michelson
nr. 6. Wäike Karja uul. nr. 6.
ſoowitab oma töötoaſt oſawateſt töötegijateſt ja ſeenuſe aſjatundliſe juhatuſe all walmiſtatud kõikſugu

ainult mitteplekiwast riidest suwemütsisid. kübaraid kõige uuema moodi järele.

Tellimiſi wõetakſe waſtu ja toimetatakſe korralikult.

Hinnad odawad. Kasukad wõetakse suweks koide eest kaitsmiseks hoiu peale.

Tripper (honorea) on hirmus haigus

oma järelduſte pooleſt. Palju inimeſi peawad ſeda haiguſt naeruwäärtiliſeks ja ei pane teda tähelegi. See on andeksandmata hooletus oma terwiſe waſtu, ſeſt tripperi tagajärjed on koledad. Igaüks peab teadma, et ſee haigus ennaſt weel tulewas põlwes tunda annab, kui teda õigel ajal wälja ei rawitſeta.

Tripperit peab täieste ära parandatama.

Honorea- (tripperi) haiged, pidage ſeda meeles, et arſtiteadus on teile waſtu tulnud; tema on teile hulga preparatiſid andnud, mis ſeda haiguſt parandawad.

Nende hulgaſt on kõige parem ja mõjuwam

profeſſor Neiſſeri BLENNOL.

See preparat (rohi) parandab kõige paremine ja rutemine tripperit ühes tema tagajärgedega ſootumaks ära.

Prof. Neiſſeri Blennol on arſtide ja haigete poolt proowitud; tema on tuhandeid kõige raskemaid haigeid terweks teinud.

Terwe rida tänukirjaſid tunniſtawad Blennoli wõrdlematu mõju ja headuſt.

Karbi hind 2 rubla 50 kop.

Ainukene ladu Wenemaal: Т-во ХОСТЪ и КО. Москва, Аптекарскій магазинъ Тверская д. 55, отд. 5. 5825

Wäga ilusaid
nimekaartisid
leerilastele
soowitab
M. Schifferi
trükikoda,
Rüütli uul. nr. 13.
Teine maja Harju uul nurgalt

Ilmateated.

19. märtſil ſ. a. kell 7 hom.

	Eelmiſel päewal		Kell 7 hom.
	Kell 1 päewal	Kell 9 õhtul	
Barometer	767,5	768,0	765,1
Temperatur	—2,2	—4,2	+4,0
Pilwetus	4	4	4
Tuul	SW/1	—	WNW/1
Weepiire ſadam.	+0,34	+0,29	+0,30
Sademed	0	0	0
Torm		—	—
On loodata		—	—
Tuule ſihtja jõud		—	—

Waſtutaw toimetaja J. Reinthal.
Wäljaandja Eeſti Kirjaſtuſe Oſaühiſus „Ühiſelu“.
Trükitud M. Schifferi trükikojas, Tallinnas.